

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKULLARDA FARKLI DİSİPLİNLERLE İŞBİRLİĞİNİN
GÖRSEL SANATLAR DERSİNDEKİ BAŞARIYA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlknur PEHLİVAN

**TRABZON
Mayıs, 2015**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKULLARDA FARKLI DİSİPLİNLERLE İŞBİRLİĞİNİN
GÖRSEL SANATLAR DERSİNDEKİ BAŞARIYA ETKİSİ**

İlknur PEHLİVAN

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir**

**Tezin Danışmanı
Doç.Dr. Raif KALYONCU**

**TRABZON
Mayıs, 2015**

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Resim Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 16 /06/ 2015

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Raif KALYONCU .....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR .....

Üye : Yrd. Doç. Selçuk DUMANOĞLU .....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Nevzat YİĞİT
Enstitü Müdürü**

BİLDİRİM

Tezimin içerdığı yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

(İmza)

İlknur PEHLİVAN

26/05/2015

ÖN SÖZ

Günümüzde uygulanan görsel sanatlar müfredatı incelendiğinde öğrencilere aktarılması istenilen kazanımlar, yaşam içerisinde eritilmiş davranış değişiklikleri olduğu açıkça görülmektedir. Ancak her ne kadar doğru uygulanmaya çalışılsa da istenilen düzeye ulaşmak pek mümkün olmamakla birlikte gelinen noktada küçümsenmemelidir. Genel eğitimde de olduğu gibi sanat eğitimi içerisinde de kaliteyi arttırmak, uygulama üzere hazırlanan programlar çerçevesinde mümkündür.

Programın içerdiği konuları incelediğimizde ortaokullarda farklı disiplinleri de içerisine aktarabileceğimiz ortak kazanımların bulunduğu çalışmaların uygulanabileceğini ve ortak bir işbirliği içine girilebileceğini açıkça fark etmek mümkün olacaktır. Bu araştırma, farklı bilgiler ışığında görsel sanatlar eğitiminde diğer disiplinlerin işbirlikçi kullanımı ile görsel sanatlar dersi başarısına katkı sağlayacağı düşüncesiyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında ilgi ve yardımlarını gördüğüm ve destek sağlayan, yol gösteren ve yönlendiren danışmanım Doç. Dr. Raif KALYONCU 'ya, tez sürecinde çalışmalarımı takip eden Doç. Dr. Hikmet YAZICI'ya teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca araştırma sürecinde ve deneysel uygulamayı yapmamda bana yardımcı olan görsel sanatlar dersi öğretmeni Funda CEYHAN BEKTAŞ'a teşekkür ederim.

İlknur PEHLİVAN

Mayıs 2015

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	3
1. 1. 1. Araştırmanın Alt Amaçları	3
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1. 4. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1. 5. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	8
2. 1. 1. Sanat Eğitimi	9
2. 1. 1. 2. Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği.....	15
2. 1. 1. 3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları	17
2. 1. 2. Farklı Disiplinlerle İşbirliği	19
2. 1. 3. Görsel Sanatlarda Disiplinler.....	22
2. 1. 4. İlgili Araştırmalar	25
2. 1. 4. 1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	25
2. 1. 4. 2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	27
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	29
3. YÖNTEM	31
3. 1. Araştırma Modeli	31
3. 2. Çalışma Grubu	33
3. 3. Verilerin Toplanması	34

3. 3. 1. Veri Toplama Aracı	35
3. 3. 1. 1. Başarı Testi	35
3. 4. Veri Toplama Süreci.....	38
3. 5. Verilerin Analizi	38
3. 6. Uygulama Süreci.....	40
3. 6. 1. Deney Grubu Farklı Disiplinlerle İşbirliği Uygulama Süreci.....	40
3. 6. 2. Deney Grubunda Farklı Disiplinlerle İşbirliği Yöntemi İle Yapılan Uygulama	41
3. 6. 3. Kontrol grubuna uygulanan mevcut öğretim uygulamaları.....	45
4. BULGULAR VE YORUMLAR	47
4. 1. Araştırmanın Nicel Bulgu ve Yorumları.....	47
4. 1. 1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	47
4. 1. 2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar	47
4. 1. 3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar	48
5. TARTIŞMA.....	52
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	54
6. 1. Sonuçlar.....	54
6. 1. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	54
6. 1. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	54
6. 1. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	54
6. 2. Öneriler	55
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	55
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Dayalı Öneriler	55
7. KAYNAKLAR.....	57
8. EKLER	60
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	79

ÖZET

Ortaokullarda Farklı Disiplinlerde İşbirliğinin Görsel Sanatlar Dersindeki Başarıya Etkisi

Bu çalışmanın amacı, görsel sanatlar dersinde uygulanan farklı disiplinlerle işbirliği yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına, kalıcılığa ve uygulama becerilerine etkisini ölçmektir.

Araştırma, 2013-2014 öğretim yılı bahar döneminde Trabzon ili Yıldızlı Toki Ortaokulu öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Random yoluyla oluşturulan örneklem gruplarından 6/A sınıfı (n=20) deney grubu, 6/D sınıfı (n=18) ise kontrol grubu olarak atanmıştır. Araştırmada nicel veri toplama yönteminden yararlanılmıştır. Deneysel desen yöntemlerinden öntest-sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmanın verileri başarı testi (öntest-sontest) ile elde edilmiştir. Elde edilen nicel verilerin analizinde ortalamalar arasındaki farkları ortaya koymak amacıyla "t-testi" kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda farklı disiplinlerle işbirliğinin yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanları açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmuştur.

Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak, farklı disiplinlerle işbirliği yöntemiyle öğrencilerin daha başarılı olduğu tespit edilmiş, görsel sanatlar derslerinde uygulanması önerilmiş ve yapılacak yeni araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Disiplinler arası İşbirliği

ABSTRACT

The Impact of Co-operation in Different Disciplines on Achievement in Visual Arts Courses in Secondary Schools

The purpose of this study is to measure the effect of the different disciplines on achievement learning method, which is applied in visual arts course, on academic successes of the students, on permanence and on their application skills; and also to determine the views of the students about the education applied.

Pretest and posttest controlled group trial method which is one of the quantitative data analysis method is used in this research. It was tested on students in Yıldızlı Toki Secondary School in Akçaabat, Trabzon during the 2013-2014 academic year Spring term. 6/A class (n=20) was appointed as an experimental group and 6/D (n=18) was appointed as a control group. Research data was obtained through achievement test (pretest-posttest). T-test was used to demonstrate the differences between averages obtained by quantitative data Multiple-choice achievement test consisting of four options that was developed by the researcher was conducted to obtain data for the research. As being sub-problems of the study, it is defined that whether a meaningful difference between the pretest and posttest scores of experiment and control group students or not, as well as difference between pretest and posttest scores of control group students.

As a result of the research, a meaningful difference in terms of achievement scores was observed between the experiment group which cooperation with different disciplines method was applied and control group which traditional teaching method was applied.

Depending on the results obtained in this research, it is confirmed that cooperation with different disciplines have been found to be more successful and it is suggested to be used in visual art courses and new researches.

Key words: Visual Arts Education, Social Studies, Interdisciplinary Cooperation

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Çağdaş Yaklaşımaya Göre Sanatlar (MEB, 2006).....	9
2.	Geleneksel Uzmanlaşmaya Dayalı Eğitim ve Araştırmaya Karşı Disiplinlerarası Eğitim ve Araştırma (Aktan, 2007).....	20
3.	Görsel Sanatlar Kazanım Tablosu (MEB, 2013)	24
4.	Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Desen (Büyüköztürk'ten (2001)	31
5.	Araştırmada Kullanılan Deneysel Desen	32
6.	Uygulamaya Katılan Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyet Dağılımı	34
7.	Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları	36
8.	Madde Ayırt Edicilik İndeksi.....	37
9.	Öntest ve Grup Etkileşiminin Anlamlılığı Testi	39
10.	Uygulamaya Dayalı ANCOVA Tablosu	39

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No:</u>	<u>Şekil Adı:</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Güzel sanatların sınıflandırılması	8
2.	Güzel sanatlar programı numaralandırma sistemi	13
3.	Araştırma sürecinde izlenen aşamalar	33
4.	Deney ve Kontrol Gruplarındaki Puanların Değişimi.....	50

KISALTMALAR LİSTESİ

ÖSKD : Öntest -Sontest Kontrol Guruplu Desen.

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

1. GİRİŞ

Görsel sanatlar dersinin birçok amacı vardır. Bu amaçlara ulaşabilmek için birçok disiplinden de yararlanılması gereği doğmaktadır. Bu süreç, disiplinler arası işbirliğini ve disiplinler arası yaklaşımı da gerekli kılmaktadır. Türk eğitim sisteminde Görsel Sanatlar eğitimi bağlamında birçok güçlük yaşanmaktadır. Bu sıkıntıların en başında gelen ders ismindeki karmaşıklık denilebilir.

“Görsel Sanatlar” olarak yenilenen ders isminin daha önce adlandırılan “Resim-İş” kavramından fazlasıyla kapsamlı olduğu da inkar edilmemelidir. Bunun yanı sıra alanda yetişen ancak tüm sanat kavramında yeterli olamayan öğretmenler ve çalışılan okullardaki fiziksel eksikliklerde önemli eksiklerden sayılmaktadır. Bunların yanında ekonomik sıkıntılar, sınıf mevcutlarının fazlalığı ve okul idarecilerinin görsel sanatlar dersini akademik başarı içinde görmeyerek okulların reklam vitrinleri olarak algılamaları da eklenmelidir. Sanat eğitimcileri tüm bu soru ve sorunların çözümü için kendi alanı dışında farklı disiplinler ya da bilgi türlerine gereksinim duyacaklardır” (Aykut, 2006).

Sanat eğitiminin planlanan durumda gerçekleşebilmesi için doğru bir program, doğru bir yöntem ve doğru bir eğitmen koşulları yerine getirilmelidir.

Değişen toplum ve bu değişimden doğan paradigmlar nedeniyle yeni ve farklı ihtiyaçların doğması doğaldır. Bu durumda da sanat birçok disiplini ilgilendirmektedir. Sanat konularına, tarih öğretmeni kendi açısından, felsefe öğretmeni kendi açısından, Türkçe öğretmeni kendi açısından, psikolog kendi açısından bakarsa sağlıklı bir analiz ve tespitte bulunmuş oluruz.

“Eğitimde kaliteyi artırıcı tedbirlerin alınabilmesi, bu tasarıların hedefler, davranışlar, içerik, öğretme-öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarının belli kriterler çerçevesinde belirlenip düzenlenmesi gerekir”(Saylan,1998). Dolayısıyla daha genelleşici ve bütüncül bir yaklaşımla resmin tamamına bakılarak bir değerlendirmede bulunulması gerekmektedir. Bu bağlamda görsel sanatları oluşturan disiplinlerin bilinmesi ve bu disiplinlerin görsel sanatlar dersi içindeki yerinin kavranması gerekmektedir.

Ülkemizde uygulanan birçok müfredatta disiplinlerarası yaklaşımın önemi vurgulanmaktadır. Yapılan müfredat değişimlerin de görsel sanatlar kazanımlarını oluşturan disiplinlerin verilerine ve disiplinlerarası anlayışa uygun olduğunun düşünülmesi gerekmektedir. Birçok okulda “*Matematik*”, “*Fen Bilgisi*” ve “*Yabancı Dil*” gibi birbirinden ayrı bağımsız birer bütün olarak tanımlanan derslerin öğretildiği görülmektedir. Oysa farklı alanlara ilişkin eğitim konu ve faaliyetlerinin birbirleriyle anlamlı bir biçimde ilişkilendirilmesiyle ve çocukların etkin olarak deneyimlerin içinde yer almasıyla daha iyi bir

öğrenmenin gerçekleşeceğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda öğrencilerin problem çözme becerilerine olan ilgilerini artırmayı ve daha işlevsel hale getirmeyi hedefleyen eğitimciler ile disiplinler arası yaklaşıma olan ilgi her geçen gün daha da artmaktadır. Bu yaklaşımda seçilen konular gerek öğretmen gerekse öğrenciyi kendilerini çevreleyen dünyaya yeni ve farklı yollardan bakmaya teşvik etmektedir. Disiplinlerarası bir üniteyi sanat kavramları çerçevesinde planlamak da mümkündür. Hedef, çocukların yetenek ve ilgilerinin tamamı ile uyum içinde bir yaklaşımı gerçekleştirmek olduğundan sorulacak soruların adresi, yapılacak araştırma ve denemeler, kullanılacak sözcük dağarcığı, yapılacak değerlendirmeler önceden düşünülmeli ve planlanmalıdır. Ancak, bütünleşmiş yapıdaki bir üniteyi planlama ve uygulama esnek bir yapı dâhilinde olmalıdır. Bu durumda görsel sanatlar dersinde öğrencilere kazandırılması beklenen kazanımların, farklı disiplinlerden biri olan sosyal bilgiler konularından da yararlanarak ve işbirliği içinde bulunarak öğrencilerin görsel sanatlar dersine olan ilgilerinin ve başarılarının arttırılması mümkün olmalıdır.

Bireyin görsel sanatlar eğitimi alması onun sadece bir sanatçı veya çok üstün yeteneklere sahip olmasını gerektirmez. Görsel sanatlar eğitimi bireyin kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler, küresel anlamda ilişki içerisinde olduğumuz insanlar ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir. Öğrenenin kendini, çevresini, güzeli anlamlandırması yolculuğunda yanında olan sanat eğitimi, “yapıcı ve yaratıcı bir biçimde yetiştirilmesi düşünülen bireyin; insanı, doğayı, yaşamı algılayabilmesini, yorumlayabilmesini ve kendi duygu ve düşüncelerini farklı sanatsal yollarla ifade edebilmesini amaçlar” (M.E. B. ,2006). Dolayısıyla sanat eğitimi tüm sanat dallarının yanı sıra farklı disiplinlerin konu ve kazanımlarının da program içinde yer alması hedeflenmelidir. Farklı disiplinlerle desteklenen sanat eğitimi ile öğrenenin yaşantısına dayalı, uygulama ve teorik ağırlıklı, yaratıcı düşünceyi geliştirici ve estetik duyarlılığa sahip bir yapı oluşturulmalıdır. Sanatın bütün olarak yaşam içindeki yerini ve işlevini kavramları, bu bilgiyi farklı yaşam durumlarına uygulayabilmeleri, yaratıcı, sorunlara farklı yaklaşımlar getirebilen, farklı sanatsal dillerle kendini ifade edebilen, düşünen, üreten bireyler olmaları beklenmektedir.

Aybek (2001), 4. sınıflarda sosyal bilgiler dersi öğretiminin diğer bilimlerin ilişkisini değerlendirmiş; Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarının Türkçe dersiyle her zaman; Matematik, Fen ve Teknoloji, Müzik ve Görsel Sanatlar dersiyle ise ara sıra ilişkilendikleri sonucuna ulaşmıştır.

Aladağ ve Şahinkaya (2013), sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal bilgiler ve matematik derslerinin ilişkilendirilmesine yönelik görüşlerini paylaşmıştır.

Araştırmasının sonucunda dersler arası ilişkilendirme ve önemi ile ilgili bilgilere genel olarak sahip oldukları söylenebilmektedir.

Akhan (2013) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri incelemiş ve sonucunda; öğretmen adaylarının sanat konularının öğretimine gerekliliğine inandıkları fakat sanat konularında kendilerini yeterli görmedikleri, sosyal bilgiler öğretmenin sanat konusunda kendilerinin gelişmelerinin gerekliliğine inandıkları tespit edilmiştir.

Yapılan literatür incelemelerinden yukarıda birkaç örnek özetlenmiştir. Farklı disiplinlerle işbirliğinin geleneksel uygulama ve anlatıma alternatif olarak, farklı disiplinlerde işbirliğinin etkili olduğu bir plan doğrultusunda hazırlanmış uygulamaların; görsel sanatlar dersindeki başarıya, dersin genel, bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlarına; görsel sanatlar eğitiminin ilkelerine, temel becerilerine ve kazanımlarına olumlu düzeyde etki ettiği kabul edilmiştir. Bundan dolayı, böyle bir araştırmanın alternatif bir uygulama örneği olarak yapılması ve öneriler geliştirilmesi bir ihtiyaç olarak görülmüştür. Öğrencilerin işlenen konu hakkındaki ön bilgileri, öğrenci ve öğretmenin konu hakkında karşılıklı beklentileri, öğrencinin öğrenme isteği de bir nevi sorgulanmak istenmiştir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, görsel sanatlar dersinde farklı disiplinlerle işbirliği ve dayanışmanın öğrencilerin başarı düzeylerine ve kalıcılığa etkisini tespit etmek amaçlanmıştır.

1. 1. 1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Kontrol grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır ve öğrencilerin elde ettikleri kazanımlar kalıcı mıdır?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Görsel sanatlar, kişiye estetik yargı kazandırabilmesi konusunda destek vermeyi amaçlarken; duygu, düşünce ve üretim şevkini doğru bir çizgide iletmeyi hedeflemektedir. Görsel sanatlar eğitimi ise bireyin kendi kültürünü en doğru şekilde

tanıtıp ona sahip çıkmasını ve çağdaş dünyada paralel bir yaşam tarzını kendi kültürü ile sentezleyebilmeyi hedefler.” Bu yüzden sanatın çok yönlü öğretilmesi sanat eğitiminde çağdaş yaklaşımın bir gereğidir “ (Delier, 2005”ten aktaran: Akhan,2013:146).

Bu durumda ortaya çıkan ihtiyaç doğrultusunda görsel sanatlar dersi diğer disiplinlerle birlikte eğitsel amaçlardaki bütünlüğü kurma veya bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunmayı önemli hale getirmektedir. “Bütün bu eksikliklerin giderilmesi için ilköğretim kurumlarından başlayarak bütün eğitim kademelerinde gençlere gerekli görsel sanat eğitiminin en iyi şekilde nasıl ve hangi yöntemlerle verilebileceği araştırılmalıdır”(Kalyoncu, 2009).

Duman ve Aybek (2003) yaptıkları bir çalışmada; Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi gibi temel derslerde hem meslektaşları hem de öğrencileriyle işbirliği yaparak süreç temelli öğretim planlarını disiplinlerarası öğretim yaklaşımına göre hazırlayarak konuları öğrenciler için daha anlamlı ve kalıcı hale getirebilecekleri sonucuna varmışlardır. Ayrıca Taşdemir ve Taşdemir (2011) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise, İlköğretim müfredatındaki fen ve dil temelli derslerin disiplinlerarası yaklaşımlarını inceleyerek Türkçe dersi not ortalamalarının en yüksek değerde iken Matematik dersi not ortalamalarının en düşük değerde olduğu, genel anlamda dil temelli öğrenme derslerinde (Türkçe ve Yabancı Dil) fen temelli öğrenme derslerine (Fen ve Teknoloji ve Matematik) göre daha başarılı oldukları ve dersler arasında yüksek ve pozitif yönlü bir korelasyon olduğunu saptamışlardır.

Farklı disiplinlerle işbirliği başlığı altında yapılan bu ve benzer çalışmalar incelendiğinde, birçok disiplinin birbiri içine girmiş bir yapı oluşturduğu görülmektedir. Çalışmalardaki ortak kanının da buna destek vermesiyle birlikte farklı disiplinlerin birbiri ile sıkı bir ilişkide olduğu ancak bu oluşumun eğitim programları içerisinde yeteri kadar yer almadığı görüşüdür. Birbiri içine girmiş ve kavramayı bir adım daha öteye taşıyacak olan öğretilerin farklı disiplinleri bir araya getirerek ortak bir plan içerisinde sunulması başarıyı elbette arttıracaktır.

Bu sorunlardan hareketle, bu araştırma eğitim sistemi içerisindeki kademelerden biri olan ortaokul seviyesinde uygulanan görsel sanatlar dersinde uygulanan geleneksel uygulamalara alternatif olarak, farklı disiplinlerle işbirliğine göre hazırlanmış uygulamaların, görsel sanatlar eğitiminin niteliği ve programda belirtilen becerilerin kazandırılması bakımından etkili olduğu önemli kabul edilmiştir. Bundan dolayı, böyle bir araştırmanın alternatif bir uygulama örneği olarak yapılması ve öneriler geliştirilmesi bir ihtiyaç olarak görülmüştür.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Trabzon'da seçilen Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Yıldızlı Toki Ortaokulu 6. Sınıflarda, 2013-2014 öğretim yılı bahar döneminde 7 hafta süresince "Görsel Sanatlar" dersinde farklı disiplinlerde işbirliğine göre hazırlanmış etkinliklerin uygulanarak öntest-sontest başarı oranları kalıcılık sonuçlarını kapsamaktadır.

Ayrıca bu araştırma; 2013-2014 eğitim öğretim yılı Yıldızlı Toki Ortaokulunda kontrol grubu 6/D sınıfındaki 18 ve deney grubu 6/A sınıflarındaki 20 öğrenci ile görsel sanatlar dersi, Görsel Sanatlar Müfredatında yer alan "Anadolu Uygarlıkları" ve "Tarihi Eserler" konularına göre hazırlanmış etkinlik örnekleri ile başarı testi kapsamı ile sınırlıdır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Öğrencilerin önters-sontest olarak uygulanan başarı testi sorularına verdikleri cevapların içten, geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
2. Kontrol ve Deney grubu öğrencilerinin eğitim ortamlarının birbirlerine eşit koşulları barındırdığı varsayılmıştır.
3. Kontrol altına alınan değişkenler dışında kalan etkenlerin, grupları aynı düzeyde etkileyeceği varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Akademik Başarı: Belirli bir programın sonucunda öğrencinin program hedeflerine ilişkin gösterdiği yeterlilik düzeyi (Demirel, 2001).

Estetik: Baumgarten estetiği: "Duygulardan elde edilen bilgilerle, güzel üzerine düşünme bilimi "olarak tanımlamıştır (Balcı, 2004).

Ölçme: Bir nesnenin niteliğinin ve niceliğinin, bir birimle karşılaştırarak kaç birim geldiğini ortaya çıkarmaktır (Başaran, 2000).

Disiplin: Kendine özgü eğitim altyapısı, yöntemleri ve içeriği olan ve herhangi bir alanda yeni bilgi üretebileceğini ve söz konusu alanda daha ileri düzeyde bilgiler geliştirilebileceğini kanıtlamış bir araştırma alanına verilen isimdir (Berger, 1970'ten aktaran: Turna, Bolat, Keskin).

Disiplinlerarası:....iki veya daha fazla akademik disiplinin ya da inceleme alanının birleştirilmesi ya da kapsamasıdır (Cluck, 1980; Kline, 1995'ten aktaran: Turna).

Sanat Eğitimi: Bireyin zihinsel, duygusal, bedensel eğitiminin ve estetik duygularının bütünlük içinde geliştirilmesi, yeteneğinin olgunlaştırılması ve yaratıcılığının artırılması için yapılan eğitim çabası (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2012).

Sanat Tarihi:....insanın maddeye biçim vererek elde ettiği sanat türlerini konu edinir. Mimari, resim, heykel ve süsleme sanatlarının doğuşundan günümüze değin, birçok ülke ve toplumda ne şekilde, ne tür yapılar vererek oluştuğunu inceleyen; sanat yapıtlarının ve onları yapan sanatçıların tarzlarını, sanat anlayışlarını belirleyip değerlendirmeyi amaçlayan bilim dalına sanat tarihi denir (İbrahimgil, 2013).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Görsel sanatlar ve sosyal bilgiler arasında bir ilişki kuracak olursak; Sanat eleştirisi ve sanat tarihi gibi varlığını sanatın içinden alan diğer disiplinlerin içine işlenerek sarmal bir yapı olarak verilmesi söylenebilir. Bu kurallar Sosyal bilgilerde bireysel, toplumsal ve algısal yapılardaki karşılıklarına ortaktır. Bu konulara bakıldığında diğer disiplinlerle de olduğu gibi yoğun olarak sosyal bilgilerle birbirlerine sıkı sıkıya bağlı oldukları aşikârdır. Bilinçli bir görsel sanatlar öğretmenin öğrencilere daha doğru aktarım yapılabilmesi için bu konuları temel düzeyde bilmesi gerekir. Bu bağlamda yapılması gereken görsel sanatlar disiplininde sosyal bilgiler, sosyal bilgiler disiplininin içinde de görsel sanatları paralel olarak düşünebilmektir. Bu konu ile yapılan araştırmalar sonucunda öğretmenlerin yarısından fazlasının Sosyal Bilgiler dersinde ki kavramları genellikle diğer sosyal bilim dallarıyla ilişkilendirdikleri, Türkçe dersiyle her zaman; Matematik, Fen ve Teknoloji, müzik ve Görsel Sanatlar dersleriyle ise ara sıra ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca disiplinlerarası işbirliğine dayalı öğrenmenin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde akademik başarılarını ve bilgileri hatırlama düzeylerini arttırmada etkili olduğu söylenebilmektedir.

Sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşımlar ile ilgili literatürün taraması sonucu elde edilen bilgiler ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nde ki bazı örnek uygulamalar bu konunun eğitim sürecinin iyileştirilmesi doğrultusunda tartışılması beklenilmektedir. Bazı konuların öğretiminde ve anlaşılmasında iki dersin birbiri ile bir bütün olması gerektiği görülmüştür. Yapılan literatür taramalarında da disiplinlerarası işbirliğine dayalı öğretim tasarımı ile ders alan öğrencilerin akademik başarı sonuç puanları, anlatım temelli öğretim tasarımı ile ders alan öğrencilerin puanlarından yüksek çıkmıştır.

Araştırma sonuçlarında görülüyor ki; öğretmenin sanat konularının öğretiminde gerekliliğine inandıkları fakat sanat konularında kendilerini yeterli görmedikleri, sosyal bilgiler öğretmenin sanat konusunda kendilerinin gelişmelerinin gerekliliğine inandıkları tespit edilmiştir.

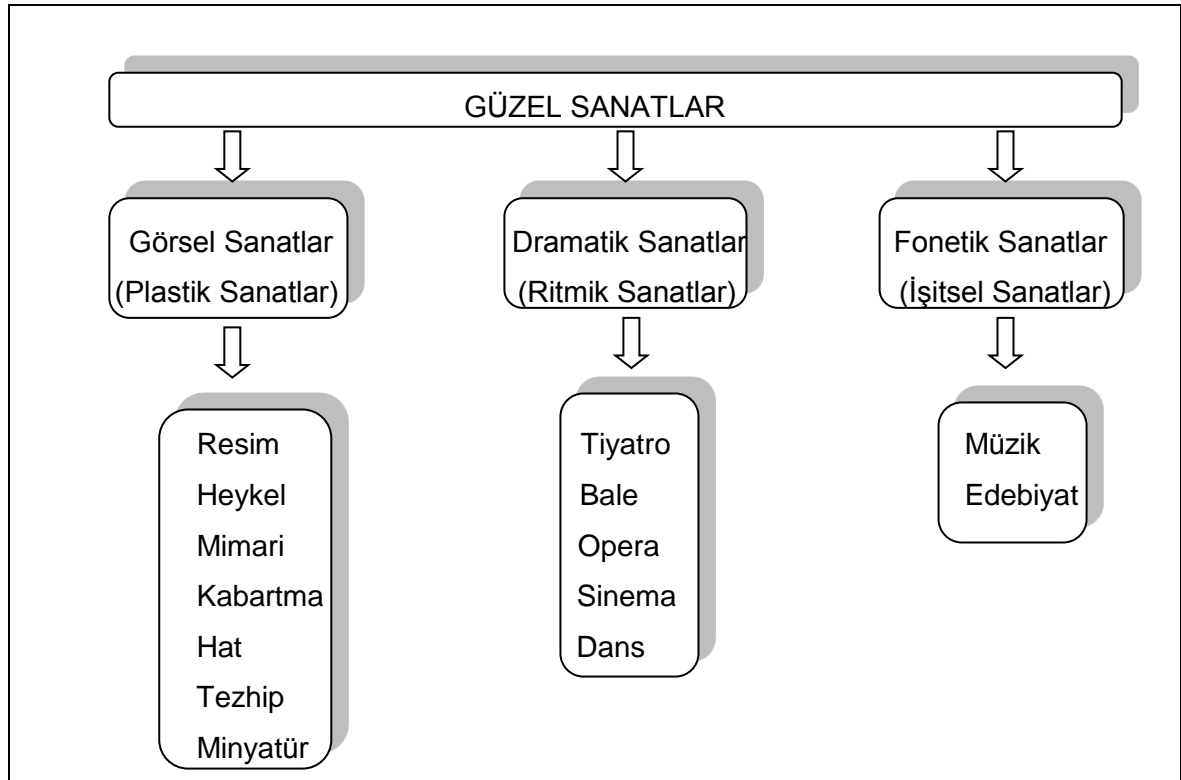
Çalışma sonuçları göstermektedir ki sadece görsel sanatlar kullanılarak gelişimsel araştırmalar daha farklı bir şekilde yapılandırılabilir. Farklı amaç ve konularla birlikte kullanılan görsel sanatlar destekli çalışmalar daha kalıcı ve daha yapıcı olduğu vurgulanmıştır.

Uzmanlar, üniteleri iki hafta ve daha uzun süren dersler için ortak bir plan belirleyebileceğini vurgular. Başarılı bir müfredat için ilişkili derslerdeki uygun kriterleri

seçerek kilit bireyler ve tutumların ortak bir platformda sunulması durumunda daha sağlıklı bir öğrenmenin sağlanacağını savunur. Disiplinlerarası bir model oluşturarak bağımsız öğrenmenin ve kapasite geliştirmeye yardımcı olan öğrenme becerilerini arttırmak için müfredat ve içerik arasında bir ayırım yapılması konusunu genel bir sonuç olarak belirtmiştir.

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Görsel sanatlar eğitimi birçok amacı kapsamaktadır. Dolayısıyla daha genelleyici ve bütüncül bir yaklaşımla resmin tamamına bakılarak bir değerlendirmede bulunulması gerekmektedir. En eski tarihi kavramlardan biri olan sanat, her dönem farklı tarzlarda anlaşılmiş ve tanımlanmıştır. Günümüze yakın tarihlere kadar da “güzel sanatlar” olarak adlandırılmıştır ve aşağıda belirtilen tablo üzerinde gruplandırılmıştır.

Şekil 1. Güzel sanatların sınıflandırılması

Ancak uzun dönem içinde benimsenmiş bu sınıflandırma gün geçtikçe yetersiz bulunmuş ve farklı bir sanat sınıflandırmasına gidilmiştir. “Güzel Sanatlar” adı altında toplanan tüm kavramlar sanat ve güzel olarak ayrılarak, sanat olgusu daraltmış ve güzel

olgusu estetik ve felsefi açıdan tartışmaya açılmıştır. Bu bağlamda çağdaş bir yaklaşım adına oluşturulan sınıflandırma şu şekilde belirtilmiştir:

Tablo 1. Çağdaş Yaklaşımına Göre Sanatlar (MEB, 2006)

ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMA GÖRE SANATLAR	
Yüzey Sanatları	Düz bir yüzey üzerinde gerçekleştirilen bütün sanatlar: görsel sanatlar, grafik, baskı, karikatür, fotoğraf vb.
Hacim Sanatları	Bir hacmi olan (eni-boyu-yüksekliği)tüm sanatlar: heykel, kabartmalar, asamblaj (üç boyutlu kolaj) vb.
Uzam (makan) Sanatları	Yaşam alanı olarak gerçekleştirilen sanatlar: mimari, çevre düzenleme vb.
Dil Sanatları	Bütün edebi türler: masal, roman, öykü, şiir, tiyatro metni, senaryolar vb.
Ses Sanatları	Müziğin bütün türleri: klasik müzik, çok sesli müzik, halk müziği v.b
Devinim (hareket) Sanatları	İnsanın duygu ve düşüncelerini bedensel hareketle anlattığı tüm sanatlar: bale, modern dans, halk dansları, artistik jimnastik vb.
Eylem Sanatları	Eylemler bütünlüğü halinde insanın, insanı ve doğayı anlattığı sanatlar: tiyatro, opera, sinema vb.

Değerlerle düşünmeyi, nitelikleri fark etmeyi öğrenen kişinin estetik bakışı ve görüş alanı genişler. Beğenileri sığ, yalnız kendi sevdiklerini güzel kabul eden insanlar yerine, çevresine ve sanat eserlerine onların kendi nitelikleri, sanatsal dilleri ve kültürel birikimleri doğrultusunda yaklaşan insanlar yetiştirmek, sanat eğitiminin amaçları içinde yer alır. Sanat, yaşamı değiştirmek adına yeniden tanımlanırken, yeni olanı da keşfetmektir. Bu araştırmayı yaparken sanat eğitiminin amacının; sanatın özü ile bütünleşip gelişmesi; bireyin psikolojik farklılıklarını da gözetererek, ruhsal gereksinmelerinin doyurulması olduğu söylenebilir. Aynı zamanda ruh sağlığı bakımından dengeli bir birey yaratma çabası da en önemli hedeflerden biri olmalıdır.

2. 1. 1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi ile ilgili tanımlar incelendiğinde birçok disiplini içine aldığı görülmektedir. Genel bir çerçeve çizersek, kişinin duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini anlatabilmek, ayrıca yeteneğini ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan bir eğitim faaliyetleri olduğu söylenebilir. Kuşkusuz ki sanat; geçmişte bugünde ve gelecekte hayatın en önemli parçalarından biri ve yaratıcılığın, hayal gücünün bir ifadesidir. Aynı zamanda duygu ve düşüncelerin sanatın farklı alanlarının kullanarak ortaya çıkarılması ve paylaşılmasıdır. “Yaşam boyu sanat eğitimi, sadece örgün eğitimle değil aynı zamanda sergiler, müzeler, kitap, dergi, yayın ve her türlü görsel-işitsel iletişim araçları ile desteklenmesi gerekmektedir” (Alakuş, 2002).

Sanat eğitimi; yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi, yaratıcılığa yöneltip, onun bilgisel, bilişsel, duyuşsal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Sanat eğitimi; pratik düşünceyi geliştirerek; olayları, olmadan da beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur. Sanatsal alanları bir bütün olarak algılayan öğrenenin estetik duyguları gelişecektir. Bunun nedeni olarak çocuğun bütünsel gelişimine, çevresindeki güzellikleri keşfetmesine, bilinçli bir tüketici olmasına, sanatı değerlendirme ve anlamasına, kavram oluşturmaya destek sağlamasıdır. Neticede öğrenenin, gelecekte estetik duyarlılığa sahip bir birey olarak yetişmesi sağlanmış olacaktır.

Sanat eğitimi, tüm disiplin alanlarını içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitimidir. "Sanat eğitimi, insanların kendi yaşantılarını amaçlı ve yöntemli olarak olumlu yönde değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir" (Uçan, 2002). Sanat eğitiminin amacı, yapılmış olanları yineleyen değil, yeni şeyler yapabilme yeterlilikleri olan insanları yetiştirmektir. Mercin ve Alakuş (2007) sanatın bir anlamda insanın kendini özgürleştirme olduğunu düşünerek, bireyin eğer özgür düşünemez ve hep birilerinden veya bir taraftan emir beklemesi durumunda kendisini geliştiremeyeceğini vurgulamaktadırlar. Bu durumun yaratıcılığı geliştiremeyeceğini ve sonucunda ise tamamıyla ezber dayalı, kendini ifade edemeyen, özgüveni olmayan, yeni bir şey ortaya koyamayan, bir problemle karşılaştığında çözüm önerileri getiremeyen bireyler ortaya çıkabileceğini savunur. "Bu da bir ülkenin geleceği açısından son derece tehlikelidir. Çünkü sanayileşen ve teknolojinin hızla geliştiği bir dünyada yeni bir şey ortaya koyamayan, var olan teknolojiyi dönüştüremeyen bir toplum yok olmaya mahkûm olabilir" (Mercin ve Alakuş, 2007).

Özsoy, 2003 yılında yaptığı bir çalışmada; sanat eğitimi, gerek okul öncesinden üniversite düzeyine kadar uygulanan örgün; gerekse boş zamanları değerlendirme, bir hobi alanı olarak ömür boyu sürebilecek niteliğiyle en önemli eğitim alanlarından biri olmaya devam edecektir şeklinde yazmıştır. Bu durumda "Üreten, seçen, beğenen, kendini ifade edebilen çocuk içinde yaşadığı toplumun bir üyesi, geleceğini temsilcisidir." (Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Sonuç olarak sanat eğitimi almış bir birey, çağdaş bir dünya görüşüne sahip, çevresine uyumlu, ama gerektiğinde sorgulayabilen, dengeli, yaratıcı, özgüveni gelişmiş, sanatı yaşantısına katan, yaşadığı çevreyi güzelleştirme sorumluluğu duyan, estetik duyarlılığa sahip ve dünya sanat tarihine dair birikimleri olan, ulusun ve insanlığın sanat değerlerini koruyan kişilikte olmalıdır.

2. 1. 1. 1. Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanatlar eğitimi kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan, kişilere eğlenmeyi ve heyecanlarını doğru biçimde yönlendirmeyi öğreten eğitim faaliyetleridir.

- Duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmeyi,
- Kendini, duygularını, düşüncelerini, hayallerini ifade edebileceği yol yöntemleri göstermeyi,
- Tarihi ve doğal çevreyi, bütün canlı-cansız varlıklarıyla doğayı tanıtmayı,
- İçinde yaşadığı toplumunu anlamayı ve algılamayı,
- Özünde bulunan cevheri keşfetmeyi böylece onu dengeli bir birey haline getirmeyi hedefler (MEB, 2012).

Estetik ve güzel bir toplum yetiştirilebilmesi için görsel sanatlar eğitimi gerekli ve kapsamlı olmalıdır. Sanat ve eğitim kavramlarından bahsederken de yalnızca plastik sanatlardan değil, farklı disiplinleri de içine alan geniş bir alanı düşünmemiz gerekmektedir. Özellikle Görsel Sanatlar Eğitimi diğer derslerden ayırt edilmeksizin ana derslerin içerisinde görülmelidir. Özellikle öğrenenin öğrenme ve gelişimi sürecinde önemli bir yardımcıdır. Günümüzde uygarlığın sadece bilim ve teknolojiden geçtiği düşünülmemeli; bilim ve teknolojinin sanatla bir sarmal olması durumunda anlam kazanacağı anlaşılmalıdır. Bu algı ise ancak sanat eğitimiyle mümkün olabilecektir.

Görsel sanatlar, işbirliği yaparak, paylaşarak, sorumluluk alarak kendi disiplinine saygı duyduğu gibi diğer disiplinlere de saygı duyma bilincini kazandırır. Tüm insan toplulukları içerisinde, yaşamı gerekli kılan maddi ve manevi hayatın, duygunun, içgüdü'nün, bilinçaltı düşüncelerinin etkisi görsel sanatlar olarak kendini göstermektedir. Böylece görsel sanatlar sosyal yaşamın bir ürünü haline gelmiştir. Görsel sanatlar topluma ve toplumda tüm içeriğiyle sanata bağlı olarak yaşar ve gelişir. Toplum ve kültür bilinci oluşturmak görsel sanatların tamamını kapsamaktadır. "Görsel sanatlar bir anlatım aracıdır. Bütün sanatları ve bu sanatların birbiriyle ilişkisini düşünsel boyutta, sanatçı, izleyici, toplum, kültür ve eğitim bağlamında inceleyen kuramsal çalışmalara "Güzel Sanatlar Eğitimi " denir "(Kırıçoğlu, 2002). Sanat eğitiminde kesin bir yöntemden söz edilememekle birlikte, kişinin psikolojik yapısı, araç gereç yeterliği, donanımlı ortam, özgür düşünme gibi ifadeler önem kazanmaktadır. Buradaki en önemli görev sanat eğitimcisine düşmekte; onun tutum, davranış, deneyim ve alanında iyi yetişmiş olması eğitimi etkileyen faktörlerden biri olmalıdır.

Görsel Sanatlar Eğitimi Programının başarısı, öğrencilerin yaşları ve yeteneklerinin dikkate alındığı, algılarının en üst düzeyde kullanılabildiği ve öğrenme için gerekli

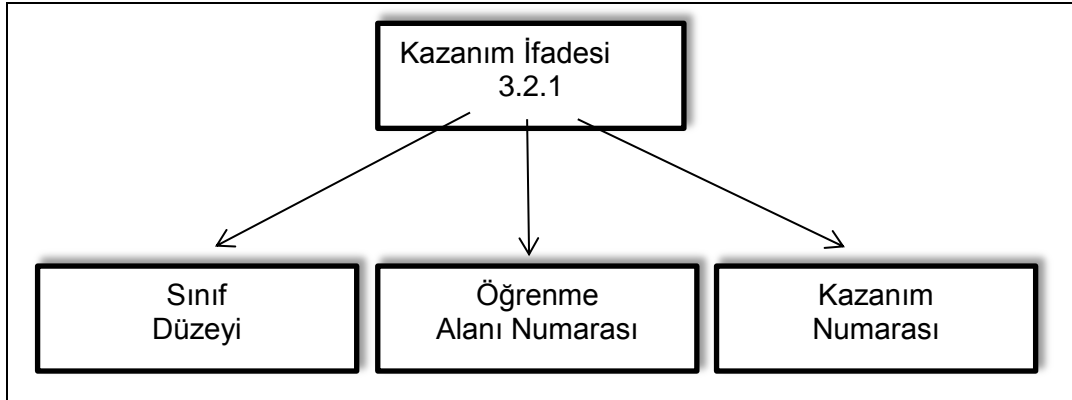
materyal, malzeme ve gereçleri amacına uygun ve etkili olarak seçebildiği bir süreçtir. Görsel Sanatlar Eğitimi Programı bireysel olduğu kadar iş birliğine dayalı çalışabildiği ve uygun öğrenme ortamlarının hazırlandığı bir süreçle de doğru orantılıdır. Görsel sanatlar, bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak gruplanabilir” (Peşkersoy ve Yıldırım, 2012). Sanat eğitimi programı, yaratıcılığın ön planda tutulduğu, eleştirel düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri paralelinde yönlendirilmeye çalışıldığı, güvenilir bir eğitim programıdır. Eğitimin her kademesinde yürütülecek çalışmalar, öğrenenlerin yaratıcı düşünce güçlerini ortaya çıkaracak, onları kalıplara sokmayacak, özgürce kendilerini ifade edebilecekleri şekilde olmalıdır. Temel amaçları, öğreneni görmeye, aramaya, sormaya, denemeye, sonuçlandırmaya alıştırmak olan sanat eğitimi, eğitimin her kademesinde kesintiye uğramadan devam etmelidir. Görsel sanatlar programı içerisinde öğrenme ve öğretme yaklaşımı şu şekilde açıklanmıştır:

... Öğrenme, öğrencinin öğrenmeye aktif olarak katıldığı, mevcut bilgi ve beceri yapısının öğrenmede önemli rol oynadığı; Sorgulama ve araştırmanın temel alındığı; birincil kaynaklardan olan müze, sanat galerisi, ören yerleri vb. ortamlarda inceleme, gözlem ve uygulama yapıldığı; disiplinler arası ilişkilendirme yapma, oyunlaştırma, eleştirel düşünme, işbirliğine bağlı olarak gruplarla birlikte veya bireysel uygulama çalışması yapmanın esas olduğu; öğretmen ve çevre ile etkileşim içinde gerçekleşen; öğrencinin sosyal gelişimini destekleyecek şekilde kazanılan bilgi, beceri ve deneyimlerin kullanılabilirdiği bir süreci ifade etmektedir (MEB,2013).”

Ders Öğretim Programı “Yapılandırmacı Yaklaşım” üzerine kurulmuştur. Görsel sanatlar, resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fonografi, tekstil, moda tasarımı, seramik, bilgisayar sanatı gibi geniş bir alanı kapsar. Ders, “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme”, “Görsel Sanat Kültürü” ve “Müze Bilinci” öğrenme alanlarını içermektedir. Fakat ders saatleri, atölye eksikleri gibi bazı sıkıntılar sebebi ile hala sıkıntılar yaşanmaktadır. Okul öncesinden ilkokula, ilkokuldan ortaokula, liseye ve üniversiteye, hatta iş ve özel yaşamımıza kadar “...her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara “Görsel Sanatlar Eğitimi” ya da yalnız “Sanat Eğitimi” diyebiliriz“ (Kırıçoğlu, 2002). Öğrenenin olanı koruması değil, onu değiştiren, yenileyen doğrultuda eğitilmesi yaratıcı düşüncenin davranışı değiştirmesi ile mümkündür.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda, her sınıf düzeyi için temel öğrenme alanlarına göre ele alınma sistemi numaralandırılmıştır. Numaralandırma sisteminde öncelikle sınıf düzeyi, ardından temel öğrenme alanı ve sonunda ise kazanım numarasına yer verilmiştir (MEB, 2013).

Şekil 2. Güzel sanatlar programı numaralandırma sistemi

Sanat eğitiminin amacına uygun ve verimli olabilmesi birtakım faktörlerle mümkündür. Nitelikli bir sanat eğitimi:

- Sanat eğitiminin varlığının, öneminin farkında olan bir bakış açısı,
- Çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyen bir müfredat (öğretim) programı,
- Nitelikli sanat eğitimcisi,
- Yeterli ders saati
- Amaca uygun fiziki donanım ve araç-gereç ile gerçekleşir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın kullanılmasında belirtilen genel esaslar yanında ayrıca aşağıda yer alan esaslar da dikkate alınmalıdır:

1. Program, ilkokul 1. sınıftan ortaokul 8. sınıfa kadar bütünlük anlayışı içerisinde tasarlandığı için uygulamada buna dikkat edilmelidir.

2. Programda esas alınan üç temel öğrenme alanı ve ilgili kazanımlar dersin işlenişinde birbirleriyle ilişkilendirilmelidir. Kazanımların belirli bir sıralama yerine bir bütünlük içerisinde, birbirleri ile ilişkili olacak şekilde ele alınmasına dikkat edilmelidir. Her sınıf düzeyinde verilen kazanımlar belli bir sıralama yerine karışık olarak ele alınabilir. Her sınıf düzeyinde kazanımların eğitim-öğretim yılı sonuna kadar gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır (Örneğin; dördüncü sınıf 4.1.8; 4.2.4 ve 4.1.9. numaralı kazanımların ilişkilendirilmesi gibi).

3. Öğrencilerin programda yer alan kazanımları elde edebilmesi için diğer alanlarla iş birliği yapılmalıdır. Bu anlamda Türkçe, sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik, müzik, beden eğitimi ve spor gibi birçok alan ile iş birliği içerisinde etkinlikler gerçekleştirilebilir.

4. Öğretmen, öğrencilerin programda yer alan kazanımları elde edebilmesi için gerekli gördüğü durumlarda konu, yöntem ve uygulamalarda değişikliğe gidebilir.

5. Programın sağlıklı bir şekilde işlemesi, öncelikle öğretmenin ön hazırlık yapmasına ve öğrencilerin bir sanatçı gibi değil sanata duyarlı bireyler olarak yetişmelerini sağlayacak etkinlikler düzenlemesine bağlıdır.

6. Programdaki kazanımlar içerisinde yer alan biçimlendirme çalışmalarının öncelikle yerelden evrensele ve öğrenci seviyesine uygun olmasına dikkat edilmelidir.

7. Görsel sanatlar dersinde kullanılan öğretim materyalleri (belgesel, video, poster, resim, tıpkıbasım vb.) ,temel insan hak ve özgürlüklerini dikkate alan ve her türlü ayrımcılığı reddeden; eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsayan; öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun ve öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olmalıdır.

8. Programın sanatın değerini anlama üzerine vurgu yapan kazanımlarında Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir." sözü ile kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik temel öğrenme alanları arasında bağlantı kurulmalıdır.

9. Programda yer alan kazanımları elde etmek için oyun, drama, örnek olay inceleme gibi farklı öğretim yöntemleri dikkate alınmalı; bilgilerin sadece ezberle dayalı olarak elde edilmesinden kaçınılmalıdır.

10. Öğretmen yetenekli öğrencileri keşfetmeli ve onları yönlendirebilmelidir.

11. Görsel sanatlar dersinin sadece biçimlendirmeye dayalı bir ders olmadığı anlayışından hareketle öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini, edindiği bilgi ve becerileri hem yazılı hem de sözel olarak ifade edebilmeleri sağlanmalıdır.

12. Programda yer alan biçimlendirme çalışmaları genel öğrenci profiline göre oluşturulmuştur. Ancak öğretmen uygun gördüğü durumlarda (öğrencinin bilgi ve beceri düzeyi ile bulunduğu şehir ve okulun imkânlarına göre) biçimlendirme çalışmalarında değişikliğe gidebilir.

13. Programın üç temel öğrenme alanından birisi olan kültürel miras alanı ile ilgili konular, müze eğitimi ve sanat tarihi ile ilişkilendirilmelidir.

15. Müze, öğrenme yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlere planlı ziyaretler yapılmalıdır. Bu imkânların bulunmadığı yerlerde internetten, tıpkıbasımlardan, belgesellerden ve buna benzer materyallerden yararlanılmalıdır.

16. Öğretmen biçimlendirme çalışmalarını farklı malzemelerle yaptırırken okulun imkânlarına göre teknolojiden de (bilgisayar vb.) yararlanmalıdır.

17. Dersler güncel olaylarla (ekonomi, doğal afetler, çevre duyarlılığı, iş sağlığı güvenliği, bilimsel gelişmeler, teknolojik gelişmeler, vb) ilişkilendirilmelidir.

18. Öğretmen, programın uygulanması ile ilgili açıklamalara dikkat etmeli ve bu uygulamaların ötesine geçebilmelidir.

19. Öğretmen farklı öğretim yöntem ve teknikleri ile uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanmalıdır.

20. Farklı disiplinlere ait bilgi ve becerilerin ortak bir tema etrafında anlamlı bir şekilde ele alınması sağlanmalıdır.

21. Konular hayatın içinden, çocuğun çevresinde gördüğü dünyayı içine alan ve öğrencinin ilgisini çekebilecek nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

22. Öğretmen başta Türk sanatı olmak üzere farklı dönemlerin özelliklerini, önemli sanatçıları ve sanat eserlerinden örnekleri bir bütünlük içerisinde gösteren sanat tarihi şeridi oluşturmalı, bunu bir öğretim materyali olarak kullanmalıdır (MEB, 2013).

Programda, görsel sanatlar dersini gören öğrencinin beklenen kazanımlar ve beceriler açık bir şekilde belirtilmiştir. Eğitim hayatının herhangi bir aşamasında görsel sanatlar dersini gören öğrencinin her döneminde kazandırılan kazanımların üzerine koyarak devam edecektir.

2. 1. 1. 2. Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği

Görsel sanatlar eğitiminin gerekliliğini araştırdığımız da sanat eğitimi alan öğrencilerin sadece yetenek ve sanatsal yaratıcılıklarının gelişmesinin yeterli olmadığı, aynı zamanda görsel sanatların içine aldığı kültür, tarihi çevre ile olan ilişkilerinin kendi hayat felsefelerine dâhil ederek kavratılmasına yönelik becerilerinin de oluşumunun sağlanmasının önemli olduğu açıkça görülmektedir. Aykut 'a (2006) göre genel eğitim kapsamında Görsel Sanatlar Eğitimi; sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak edinilir. Bu eğitim alanında; resim, müzik, tiyatro, dans, şiir, öykü, heykel, seramik, fotoğraf, yaratıcı drama, film, video gibi sınırsız sanat evrelerinden, kendine en uygun dili seçme şansına sahip olarak kendini ifade olanağı bulmaktadır. Tarihin birçok döneminde sanatsal yaratıcılığın daima kültürler ve toplumlarla iç içe görüldüğü bilinir. Doğa koşulları, iklim, dini inançlar, ekonomi, teknoloji, içinde bulunan aile ve çevre sanatı, sanatçıyı ve yaratıcılığı etkilemektedir. Sanat eğitiminin amacı daha çok "iyi sanat eseri" yaratılması değil, daha iyi insan ve daha iyi toplumlar yaratılmasıdır" (Akhan,2013).

Özsoy'a (2003) göre de, Bireyler görsel sanatlar yoluyla yaratıcılıklarının ve yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunurlar. "Görsel sanatlar eğitimi, iyiyi içeren "etik" ve

güzeli içeren “estetik” değerleri bireylere kazandırmaktadır. “Ayrıca insan soyunun tarihi ve duyarlılığı, görsel sanatlar yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Görsel sanatlar eğitiminin farklı disiplinlerle işbirliğinin gerekliliği ile ilgili amaç edinilen temel konu, ders içerisinde işlenen konuların kapsadığı kavramlarla birlikte, ders işlenişi ile birlikte devam eden farklı konu alanlarının görsel sanat kavramlarıyla harmanlanıp bunların bilgi beceri ve uygulamaya dâhil edilmesi olduğu söylenebilir.

Görsel sanatlar bireyin toplum içerisinde iletişim içerisinde olmaları ve kendi duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmeleri açısından önemlidir. Bununla birlikte dünyaya karşı duyarlı olup gelişime ve değişime karşı farkındalık geliştirmesi de önemlidir. “Yaşadığımız çevredeki bilinçsiz betonlaşma, gelişme adına yaşanan düzensiz ve zevksiz oluşumlar ancak sanat eğitimi derslerinde kazandırılacak estetik çevre bilinci ile güzelliklere dönüştürülebilir” (Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Sanat eğitiminde amaçlanan yaratıcı kişilik özelliklerinin bazıları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kendine güvenen,
- Bağımsız olmayı tercih eden,
- Risk almaktan çekinmeyen, (Saban, 2000)
- Farklı olmaktan korkmayan,
- Bir şeyleri değiştirme cesaretine sahip,
- Kendi görüşlerini savunabilen,
- Başkalarıyla ayrı düşmekten çekinmeyen,
- Gerektiğinde kuralları çiğneyebilen,
- Hata yapmaktan korkmayan,
- Kaybetmekle yılmayan,
- Enerjik, spontan eylemlerde bulunma alışkanlığına sahip,
- Bir sonuca ulaşmaya kadar dinlenemeyen,
- Meraklı, alternatif düşünme ve uygulamaları deneyen,
- Zorunlu durumlarda gelenekleri dışlayan,
- İtaatkâr olma baskılarına boyun eğmeyen,
- İdealist, karışık-gizemli olay ve düşüncelerden kaçmayan (Özden, 1999'dan aktaran Bölükoğlu).

Tüm bu görüşleri desteklercesine fikirlerini beyan eden Yıldırım (1996); disiplinlerarası öğretim bir ders saati içinde biraz tarih, biraz coğrafya, biraz matematik ya da müzik işlemek değildir. Böylesine yapay bir birleştirme geleneksel disiplinler öğretime kılıf geçirmekten öteye geçemez. Gerçek anlamda disiplinlerarası öğretim, ancak öğretimin tamamıyla kavramlar ya da problemler etrafında organize edilmesi ve bu

kavramın ya da problemin işlenmesinde değişik alanlardan bilgilerin etkili bir biçimde bütünleştirilmesidir; demektir.

Görsel sanatlar, öğrenenin ruhsal dünyasını ve zihinsel yapısını ortaya koyması için bir geliştirme aracıdır. Görsel sanatlar ile kişiliğin dış dünyaya yansması oluşturulur. Görsel sanatlar aynı zamanda bir iletişim aracıdır. Öğrenenin zekâsı, sosyal ve kültürel birikimleri ve psikolojik özelliklerini dış dünya ile paylaşmasına fırsat sağlar. Öğrenenin ortaya koyduğu sanat sadece teknik bir bakış açısı değil, bilgisel aktarımındaki beceriyi de ortaya çıkarmasıdır. Kişi yaptığı resimde bir nevi kendisini de yansıtır; duygularını, düşüncelerini ortaya koyar. Yaşamış ve yaşayan birçok sanatçı toplumsal, kültürel ve politik olaylara olan tepkilerini, düşüncelerini ve sempatilerini sanat ile ifade etmişlerdir. Görsel sanatlar birçok sanat alanı gibi düşünceyi dışa vurmaktadır. Ama görsel sanatlar belki de en önemli özelliği eline kâğıt, kalem alan her bireyin, olumlu veya olumsuz kendini bir şekilde ifade edebilme kolaylığı sağlamasıdır.

2. 1. 1. 3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları

Görsel sanatlar eğitimi, işbirlikçi yapısı, yardımlaşmaya verdiği önem, sorumluluk sahibi olma, kendine ve başkalarına saygı duyma bilinciyle; eğitimin amaçları belirlenirken her çocuğun yaratıcı olduğu ve farklı algı, bilgi, sevgi ve duygu dünyası ile deneyime sahip olduğu kabul edilmelidir. Görsel sanatlar dersi diğer disiplinlerle birlikte eğitsel amaçlarda ki bütünlüğü kurmaya ve kurulan bütünlüğü koruyup devam ettirmeye; ayrıca bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunmaktadır.

Görsel sanatlar dersinin genel amaçları Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) İlköğretim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzuna Göre, bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak birbirinden ayrılmıştır.

A. Bireysel ve toplumsal Amaçlar:

1. Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemlene duyarlılığı kazandırmak
2. Öğrenciye seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme becerileri kazandırmak; analiz ve sentez yeteneği ile eleştirel bakış açısını geliştirmek
3. Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,
4. Öğrencinin görsel biçimlendirme çalışmaları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
5. Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihi eser vb.) ve bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,

6. Öğrencinin her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışlar geliştirmesi sağlamak,
7. Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak,
8. Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilinci kazandırmak,
9. Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyeti kazandırmak,
10. İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendi işine saygı duyduğu kadar başkalarının işine de saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,
11. Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak,
12. Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmaktır.

B. Algısal Amaçlar:

1. Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,
2. Öğrencinin görsel algı ve birikimlerini sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân tanımak,
3. Birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek,
4. Bilgiyi ve birikimini sanatsal uygulamaya dönüştürme yeteneği kazandırmak,
5. Yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmaktır.

C. Estetik Amaçlar:

1. Öğrencinin, sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,
2. Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilincini kazandırmak,
3. Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatının her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yeterliliği kazandırmak,
4. Öğrenciye, doğadan seçtiği veya insan eli ile üretilen nesnelere estetik birikimini kullanarak değerlendirme bilinci kazandırmak,
5. Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmaktır.

Ç. Teknik Amaçlar:

1. Öğrenciye her türlü araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak öğrencinin kendini geliştirmesine imkân tanımak,
2. Öğrenciye değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencinin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak,
3. Öğrenciyi farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek,

4. Kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesaret kazandırmak,
5. Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemedan anlam çıkarma becerisi kazandırmak,
6. Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlar teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmaktır (MEB, 2012).

Sanat eğitimi, şüphe getirmeksizin yaratıcılığı geliştirir. Bu sebeple sanat eğitimi oldukça önem arz etmektedir. Sanat eğitiminin en belirgin amacı, öğrenenin algısal yeterliliğini geliştirmek, zihinsel aktivitelerini görsel biçimler ile ifade edebilmelerini desteklemek ve benlik duygusunu özgürce ortaya koyabilmesini sağlamaktır. Amaç sadece sanat yapabilen bireyler yetiştirmek değil, sanat olgusunu seven ve sanat kültürünü algılayabilen kişilikler yetiştirebilmektir. Sonuç olarak herkesin sanatçı olması mümkün olmasa da, sanatı anlayan bir ruh kazandırılması mümkün olmaktadır.

2. 1. 2. Farklı Disiplinlerle İşbirliği

Aktan'ın 2007' de yayınladığı çalışmasında, eğitimde belli bir disiplin üzerinde uzmanlaşmaya dayalı eğitim ve araştırma sistemi (akademik taylorizm) önemini hala korumakla beraber, giderek artan bir trendde yerini disiplinler-arası ve çok-disiplinli eğitim ve araştırmaya bırakmaktadır demektedir.

Bu durumda disiplin kavramını açıklamak gerekmektedir. "Disiplin, kendine özgü eğitim yapısı, yöntemleri ve içeriği olan ve herhangi bir alanda yeni bilgi üretebileceğini ve söz konusu alanda daha ileri düzeyde bilgiler geliştirilebileceğini kanıtlamış bir araştırma alanına verilen isimdir" (Berger,1970).

Eğitim alınan ve uzmanlaşılın alanının sundukları ile yetinmeyen eğitimciler farklı bir yorum getirmek amacıyla başka bir disipline yönelip, oradan aldığı bilgileri kendi alanına uyarlamaktadır. Yönelinen farklı disiplinin kazanımları ile alanının sahip oldukları kazanımları birbirleri ile harmanlayarak disiplinlerarası etkileşim başlatılmaktadır. İncelenen konu kesişen kümeler şemasına benzer birçok disiplin altında inceleniyor ise disiplinlerarası bir iş yürütmeye başlanmış demektir. Yöntemsel yaklaşımlar açısından ortak olanlar disiplinlerarası çalışmayı daha kolay hale getirmektedir.

Aktan (2007) yükseköğretimdeki değişimi incelediği çalışmada, geleneksel eğitim ve araştırmada hâkim olan bilginin parçalanması ve bölümlere ayrılması ve belirli bir alanda uzmanlaşılması yaklaşımı ile disiplinlerarası/çok disiplinli eğitim ve araştırmayı benimseyen yeni yaklaşımın bir karşılaştırılmasının yapılmasında yarar olduğunu belirtir.

Tablo 2. Geleneksel Uzmanlaşmaya Dayalı Eğitim ve Araştırmaya Karşı Disiplinlerarası Eğitim ve Araştırma (Aktan, 2007)

Karşılaştırma Kriteri	Geleneksel Uzmanlaşmaya Dayalı Eğitim ve Araştırma (Akademik Taylozim)	Disiplinler-arası Eğitim ve Araştırma
Kapsam	Tekil bir disiplin etrafında eğitim ve araştırma yapılır.	Birden çok disiplinden yararlanılarak eğitim ve araştırma yapılır. Bilginin parçalanması ve bölümlere ayrılması söz konusudur.
Uzmanlaşma	Tekil bir disiplin üzerinde uzmanlaşma ve derinleşme söz konusudur.	Tekil bir disiplin üzerinde uzmanlaşmanın yararlı olmadığı düşünülür.
Metodoloji/analiz yöntemi	Eğitim ve araştırma mikro analiz ve indirgemeci bir yaklaşım hâkimdir.	Eğitim ve araştırma makro analiz ve kapsayıcı yaklaşım hâkimdir.
Yenilik/yaratıcılık	Bir disiplinde ortaya çıkarılacak yenilik ve yaratıcılığın "dışsallık etkileri" nin güçlü olduğuna ve diğer disiplinlerin bu dışsal faydalardan yeterince yarar sağlayacağına inanılır.	Yenilik/yaratıcılık
Problem-çözme	Problem tekil bir disiplin etrafında analiz edilir ve çözümler aranır.	Problem, disiplinlerarası yaklaşımda olduğu gibi birden daha fazla disiplin etrafında analiz edilir ve çözümler elde edilir. Ya da çok-disiplinli yaklaşımda olduğu gibi, farklı disiplinlerde çalışan uzmanlar aynı ekip içerisinde bir araya gelir ve çözümler bulmaya çalışır.
Sinerji	Başka disiplinlerle bütünleşme sağlandığında sinerji düzeyi düşüktür.	Değişik disiplinlerin bütünleşmesi ile yüksek bir sinerji sağlanır. Ayrıca çok disiplinli yaklaşımda olduğu gibi "ekip çalışması" anlayışı benimsendiğinden elde edilecek sinerjiler daha fazladır.

Farklı disiplinlerle işbirliğinin bulunmadığı durumlarda bilimsel tespitlerin ötesinde bir sonuç elde etmek daha zor bir hale gelmektedir. Bilimsel birikim arttıkça disiplinlerarası etkileşimde daha fazla iç içe girmektedir. Disiplinlerin iç içe girmesiyle öne çıkan disiplinlerarası çalışma bu durumun kanıtı haline gelmektedir. Bu durumda sanat eğitimine ilişkin yeni yöntemler üretmek, farklı disiplinlerin yaklaşımlarını da tanıyarak, bu konuya ilişkin düşünce ve uygulamaları ortaya koyarak gerçekleştirilmelidir. Öğrenen, bu kapsamda hazırlanan ders içeriğiyle sembolleşmeyi, konuları birbiri ile ilişkilendirmeyi, gerekirse yeni fikirler öne sürmeyi, öğrendiklerini uygulayabilmeyi, bağımsız düşünmeyi daha doğru ve kullanışlı bir şekilde öğrenecektir.

Kapsamında verilen derslerin isim ve konuları her ne kadar farklı olsa da kazanım boyutları incelendiğinde ortak bir amaç benimsenebileceği görülebilmektedir. Bu düşünceyi destekler nitelikte İşleri'nin 2004'te yayınlanan çalışmasında, farklı alanlarla

ilişkin eğitim konu ve faaliyetlerinin birbiriyle anlamlı bir biçimde ilişkilendirilmesiyle ve çocukların etkin olarak deneyimlerin içinde yer almasıyla daha iyi bir öğrenmenin gerçekleşeceğini söylemek mümkündür.

Fowler ve McMullan (1991) çalışmasında, sanat eğitimi özellikle “Sosyal Bilgiler” ve “Tarih” gibi farklı alanların tamamlayıcısı olma özelliği ile birlikte disiplinlerarası-tematik bir programı destekleyebilme ve yönlendirebilme özelliğine sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca sanat odaklı disiplinlerarası-tematik programın uygulandığı Amerika Birleşik Devletleri’ndeki bazı pilot okullarda sanat öğretimine ilişkin başlıca üç temel yöntemin benimsendiği de eklemiştir.

- a) Öteki dersler kadar önemli ayrı disiplinler olarak
- b) Öteki dersleri öğretmeye yardımcı olan tamamlayıcı bir araç olarak
- c) Faaliyet merkezi ya da öteki dersleri tamamlayan nitelikte öğretilen tematik programın esasları olarak (Fowler, 1991 ve McMullan, 1991”den aktaran: İşler).”

“İlk yöntem olarak sanatlar öteki derslerle eşit öneme sahip ayrı disiplinlere özgü kavram ve yetenekler ile farklı bir disiplin olarak öğretilmektedir... İkinci yöntemde sanatlar, öteki konu alanlarına ilişkin bilgiler ile birleştirilmektedir”(İşler, 2004). Ülkemizde uygulanan birçok müfredatta disiplinler arası yaklaşımın önemi vurgulanmaktadır. Bu bağlamda Görsel sanatlar kazanımlarını oluşturan disiplinlerin verilerine ve disiplinler arası anlayışa uygun olduğu düşünülmesi gerekmektedir. Birçok okulda “Matematik”, “Fen Bilgisi” ve “Yabancı Dil” gibi birbirinden ayrı bağımsız birer bütün olarak tanımlanan derslerin öğretildiği görülmektedir. Oysa farklı alanlara ilişkin eğitim konu ve faaliyetlerinin birbirleriyle anlamlı bir biçimde ilişkilendirilmesiyle ve çocukların etkin olarak deneyimlerin içinde yer almasıyla daha iyi bir öğrenmenin gerçekleşeceğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda öğrencilerin problem çözme becerilerine olan ilgilerini artırmayı ve daha işlevsel hale getirmeyi hedefleyen eğitimciler ile disiplinler arası yaklaşıma olan ilgi her geçen gün daha da artmaktadır. Söz gelimi, çocukların bir çiçeği meydana getiren parçaların görsel açıklamaları olarak resim çizdikleri bir ders, öteki konu alanlarındaki bilgileri daha iyi öğretmek ya da öğrenilen bilgi hacmini genişletmek için sanatın kullanıldığı bir derstir...”(İşler, 2004). Bu yaklaşımda seçilen konular gerek öğretmen gerekse öğrenciyi kendilerini çevreleyen dünyaya yeni ve farklı yollardan bakmaya teşvik etmektedir. Disiplinler arası bir üniteyi sanat kavramları çerçevesinde planlamak da mümkündür.

Hedef, çocukların yetenek ve ilgilerinin tamamı ile uyum içinde bir yaklaşımı gerçekleştirmek olduğundan sorulacak soruların adresi, yapılacak araştırma ve denemeler, kullanılacak sözcük dağarcığı, yapılacak değerlendirmeler önceden düşünülmeli ve planlanmalıdır. Ancak, bütünleşmiş yapıdaki bir üniteyi planlama ve uygulama esnek bir yapı dâhilinde olmalıdır.

"Öteki dersler kadar önemli ayrı disiplinler olarak ya da öteki dersleri öğretmeye yardımcı olan tamlayıcı bir araç olarak sanatların kullanılmasından öte çocuklara, düşüncelerini sanatsal olarak iletmeye teşvik eden birleştirici deneyimler sağlamanın en iyi yolu disiplinlerarası yöntemdir" (İşler, 2004).

Görsel sanatlar dersi konularını, ders saati içine hapsetmeyip tüm haftaya boyunca verilen tüm ders konularına yaydığımızda ilgi daha da fazlalaşacaktır. Yapacak düzenlemelere disiplinlerarası çıkışla başlamak, tek bir ders konusunun çıkışıyla, tek bir düşünsel ya da duyumsal boyutla başlamamak gerekmektedir. Sonuçta araştırmacı kişilikler, sanat ve bilim eğitiminde yaratılan ve yaşatılan olmalıdır. Farklı disiplinler çerçevesinde de Bilim eğitiminin yanında dengeli bir şekilde Sanat eğitimi gerçekleştirilmelidir.

2. 1. 3. Görsel Sanatlarda Disiplinler

Görsel sanatlar dersi programı incelendiğinde öğrenilen bilgilerin özümsemesinin yanı sıra, sanat odaklı çalışmaların oluşturulduğu ve daha anlamlı bir şekilde değerlendirilerek sanatı takdir etme ön planda tutulduğu fark edilmektedir. Uygulanan ve incelenen sanat eserlerinin analiz edilerek keşfedilmesi, bu görsel algıdan yaratıcılığa kadar geçen sürenin bilinçli ve anlamlı hale getirilmesi görsel sanatlar eğitiminin disiplinler çerçevesi içerisinde odaklandığını göstermektedir.

MEB (2012) görsel sanatlar dersi kılavuz kitabı içerisinde görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanat kültürü ve müze bilinci olarak verilen öğrenme alanları 2013 yılında değiştirilmiş, MEB (2013) İlkokul ve ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programında yeniden adlandırılmıştır.

"Program üç temel öğrenme alanı üzerine odaklanmıştır:

1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

Bu alanda öğrencilerin;

- Hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,
- Biçimlendirmede görsel iletişim sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,

- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça-boya, makas-kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,

2. Kültürel miras

Bu alanda öğrencilerin:

- Tarihi süreç içerisinde Türk kültürü başta olmak üzere farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,
- Müze, öğrenme yeri, tarihi mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri,
- Sanatın farklı duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
- Görsel sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
- Müzeler ile görsel sanatları ilişkilendirmeleri,
- Görsel sanatların tarihsel süreci incelemeleri, Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları amaçlanmıştır.

3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

Bu alanda öğrencilerin:

- Sanat eserini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümlenme, yorumlanma ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
- Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
- Sanat eserini algılamada ön bilgi ve deneyimlerin ne kadar etkili olduğunu kavramaları,
- Sanat eserini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
- Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri,
- Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır.

Tablo 3. Görsel Sanatlar Kazanım Tablosu (MEB, 2013)

GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIM TABLOSU									
		1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
ÖĞRENME ALANLARI	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	10	10	7	9	7	9	8	9
	Kültürel Miras	2	5	4	5	4	6	4	4
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	3	2	7	4	7	6	8	7
	Toplam	15	17	18	18	18	21	20	20

Görsel sanatlar dersi programı içerisinde yapılan bu dağılımla birçok farklı konu alanının birbiri ile ilişkilendirilerek, kapsamlı bir tema ile bütünleştirildiği bir program uygulanmıştır. Bu program içerisinde disiplinlerle işbirliği yapmak tabii ki kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmektedir. Yıldırım (1996) disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçları tartıştığı bir çalışmada; disiplinlerarası öğretim bir ders saati içerisinde biraz Tarih, biraz Coğrafya, biraz Matematik ya da Müzik işlemek değildir. Böylesini yapay bir birleştirme geleneksel disiplinler eğitime kılıf geçirmekten öteye geçemez. Gerçek anlamda disiplinlerarası öğretim, ancak öğretimin tamamıyla kavramlar ya da problemler etrafında organize edilmesi ve bu kavramın ya da problemin işlenmesinde değişik alanlardan bilgilerin etkili bir biçimde bütünleştirilmesi olduğunu vurgulamıştır. Okul içerisinde verilen bilgilerin okul dışında ki sosyal yaşamda aktif olarak kullanılması beklenmektedir. Ancak bu beklenti yeteri kadar karşılanıp karşılanmadığı yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Bilginin sosyal hayat içerisine transferi bu derece düşükken öğrenilen bilgilerin teorik olarak kaldığını düşünmek çok tabiidir. Bu durumda eğitim için harcanan emek ve zamanın verimli kullanılmadığı söylenebilir.”...disiplinlerarası yaklaşım, disiplinlere özgü yaklaşımların, yöntemlerin bilgi ve becerilerin birbirini bütünleyici bir biçimde kullanılmasına yardımcı olabilir. Bu anlamda, disiplinlerarası yaklaşımın disiplinler eğitime katkısının olduğu unutulmamalıdır “(Yıldırım 1996).”

Disiplinlerarası iletişim öğrenenin bireysel ve sosyal gelişimine katkıda bulunmaktadır. Öğrenen sanat eğitimi yanında tüm disiplinleride harmanlayarak yaratıcılık gücünü geliştireceği gibi, bunun yanında bireysel, ekonomik, psikolojik ve sosyolojik bakımdan da farklı kazanımlar edinecektir. Sanata dayalı bir eğitim, yalnızca görsel sanatları değil diğer disiplinleri de içine alan bir katkı sağlamaktadır.

MEB'nin 2006 yılında yayınladığı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, her yıl geliştirilmiş ve güncellenmiştir 2012 yılında en son değişimi yapılan program ve kılavuz öğretmenin çağdaş bir eğitim içerisinde bulunan tüm fırsat ve güçlü

yönleri kullanmaya istekli hale getirmektedir. Öğrenen, kendinin merkez alındığı; öğretmenin de yalnızca kılavuz görevi gördüğü ve temel sanat eğitiminin yanında farklı disiplinlere ait kazanımların da dâhil olduğu bir program tasarlanarak uygulanmaktadır Böyle bir tasarı içinde sanat eğitimcisi, birden çok eğitim yönteminin yanı sıra farklı disiplinlerin kazanımlarına da hâkim olması anlamlı bir farklılık ortaya koyacaktır.

2. 1. 4. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yurt içinde farklı disiplinlerle işbirliği yöntemiyle yapılmış araştırmalara yer verilecektir.

2. 1. 4. 1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Aybek (2001), çalışmasında İlköğretim 4. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretiminin sosyal ve diğer bilimlerle ilişkisini değerlendirmiştir. Araştırma tesadüfî küme örnekle yöntemi ile seçilen 25 İlköğretim Okulu örnekleme alınmış 106 öğretmenden oluşmaktadır. Aybek, araştırmasında kendi tarafından oluşturulan anket ve görüşmelerden elde edilen verileri kullanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yarısından fazlasının Sosyal Bilgiler dersinde ki kavramları genellikle diğer sosyal bilim dallarıyla ilişkilendirdikleri, Türkçe dersiyse her zaman; Matematik, Fen ve Teknoloji, müzik ve Görsel Sanatlar dersleriyle ise ara sıra ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Güçlü ve Ersözlü (2003), çalışmasında işbirliğine dayalı öğrenmenin 5. Sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve hatırd tutma düzeylerine etkisine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Ersözlü, sosyal bilgiler dersinde anlamlı öğrenme yaşantıları gerçekleştirerek, öğrencilerin hem duyuşsal, sosyal hem de akademik başarılarını arttırmaya yönelik farklı yöntem ve yaklaşımların etkinliğini sınavan araştırmaların yapılması gerektiğini savunmuştur. Araştırmacı İlköğretim 5. Sınıfta sosyal bilgiler dersinde işbirliğine dayalı öğrenmenin, öğrencilerin akademik başarılarına ve hatırd tutma düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla öntest-sontest kontrol gruplu modele göre desenlenmiş 5. Sınıflardan oluşan deney ve kontrol grubu kurulmuştur. Araştırmanın sonucunda, işbirliğine dayalı öğrenmenin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde akademik başarılarını ve bilgileri hatırd tutma düzeylerini arttırmada etkili olduğu söylenebilmektedir.

İşler (2004), çalışmasında sanat eğitiminde disiplinlerarası tematik yaklaşıma yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Amacı, sanat eğitimine ilişkin yeni yöntemler kapsamında disiplinlerarası tematik yaklaşımı tanıtmak ve bu konuya ilişkin düşünce ve uygulamaları ortaya koymaktır. Araştırma sonucunda sanat eğitiminde disiplinlerarası

tematik yaklaşımlar ile ilgili literatürün taranması sonucu elde edilen bilgiler ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nde ki bazı örnek uygulamalar bu konunun eğitim sürecinin iyileştirilmesi doğrultusunda tartışılması beklenilmektedir.

Türk ve İşleyen (2004), araştırmasında Tarih dersi ile matematik dersi birbirinden ayrı disiplinler olarak düşünülmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Gerek Tarih öğretiminde gerekse matematik öğretiminde iki disiplinin birbirinden istifade edebileceğini görmeye çalışmıştır. Araştırma, İlköğretim okulları arasından şans (random) yolu ile seçilen 7 İlköğretim okulu ve bu okulların 8. Sınıfları arasından rastgele seçilen bir şube öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Hem matematik hem de sosyal derslerini ilgilendiren sorulardan oluşan bir test hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda, bazı konuların öğretiminde ve anlaşılmasında iki dersin birbiri ile bir bütün olması gerektiği görülmüştür.

Çolak (2006), çalışmasında işbirliğine dayalı öğretim tasarımının öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarına, akademik başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma Teknik Lise Tesviye bölümünün "Cisimlerin Dayanımı" ünitesinde gerçekleştirilmiştir. Çolak çalışmasında 15'er kişiden oluşan deney ve kontrol grubu kullanmıştır. Çalışmasında, araştırmacı ve uzmanlar tarafından hazırlanan başarı testini uygulamıştır. Uygulamanın sonucunda işbirliğine dayalı öğretim tasarımı ile ders alan öğrencilerin akademik başarı sınav puanları, anlatım temelli öğretim tasarımı ile ders alan öğrencilerin puanlarından yüksek çıkmıştır.

Taşdemir ve Taşdemir (2011), çalışmalarında İlköğretim müfredatındaki fen ve dil temelli derslerin disiplinlerarası yaklaşımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, öğrenci yoğunluğu fazla olan 4.5.6.7. ve 8. Sınıflarda öğrenim gören 5457 öğrenciden oluşmaktadır. Ders başarısının sınıf düzeyine ve cinsiyetle ilişkilendirilmesini belirlemek için t-testi ve Pearson korelasyon katsayısı istatistik teknikleri kullanılmıştır. Uygulama sonucunda, dil temelli öğrenme derslerinde (Türkçe ve Yabancı Dil) fen temelli öğrenme derslerine (Fen ve Teknoloji ve Matematik) göre daha başarılı oldukları ve dersler açısından yüksek ve pozitif yönlü bir korelasyon olduğu saptanmıştır.

Aladağ ve Şahinkaya (2013), çalışmalarında sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal bilgiler ve matematik derslerinin ilişkilendirilmesine yönelik görüşleri paylaşılmıştır. Araştırma sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıfta eğitim gören 175 öğretmen adayına uygulanmıştır. Veri toplama aracı araştırmacı tarafından hazırlanan 6 adet açık uçlu soru ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında matematik dersi ile ilişkilendirilen kazanımların ilişkilendirilme yapılmaya uygun olup olmadığını içeren bir tablodan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının dersler arası ilişkilendirme ve önemi ile ilgili bilgilere genel olarak sahip oldukları söylenebilmektedir.

Ürey ve diğerleri (2013), serbest etkinlik çalışmaları dersi kapsamında geliştirilen disiplinlerarası okul bahçesi programının öğrencilerin bazı matematik kazanımları üzerine etkisinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma ilköğretim okulunda öğrenim gören 187 5. Sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi kullanılmıştır. Çalışmada kontrol grubu öntest-sontest grubunun kullanıldığı yarı deneysel yöntem uygulanmıştır. Uygulama sonucunda okul bahçesi programının serbest etkinlik çalışmaları dersi kapsamında, disiplinlerarası alternatif bir öğrenme ortamı sunmakta ve öğrencilerin şema, tablo ve grafik oluşturma, yorumlama becerileri üzerinde etkili bir program olduğu ortaya çıkmıştır.

Akhan (2013), çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretime yönelik görüşlerini içermektedir. Amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algılarını ve sosyal bilgiler kapsamındaki sanat konularını ve öğretimi ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Programda yer alan "Sanat ve Estetik" dersi sürecinde, sosyal bilgiler öğretmenliği 2. Sınıfta eğitim gören 86 öğretmen adayı sanat konularına yaklaşımlarını değerlendirmektedir. Akhan, nitel araştırma yöntemi kullanarak doküman incelemesi ve görüşme teknikleri kullanmıştır. Elde edilen veriler ise içerik analizi ile çözümlenmektedir. Araştırma sonucunda, Öğretmen adaylarının sanat konularının öğretiminin gerekliliğine inandıkları fakat sanat konularında kendilerini yeterli görmedikleri, sosyal bilgiler öğretmenin sanat konusunda kendilerinin gelişmelerinin gerekliliğine inandıkları tespit edilmiştir.

Akengin (2014), çalışmasında ilköğretim 6. Sınıf öğrencileri üzerinde müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yönteminin öğrenci kazanımlarına etkisine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmada farklı olarak, görsel sanatlar dersinde somut sanat ve kültür eserlerinin sergilendiği müzelerden işbirliğine dayalı öğretim yöntemi ile bir kaynak olarak yararlanılması sonrasında elde edilecek sonuçlar ve buna bağlı olarak geliştirilecek öneriler ortaya koymak amaçlanmıştır. Akengin 6. Sınıfta öğretim gören iki farklı şube öğrencilerinden araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuş ve kendi tarafından bir başarı testi geliştirmiştir. Uygulama sonucunda işbirliğine dayalı müze eğitiminin uygulandığı deney grubu ile öğretmenin kullandığı yöntem temelli kontrol grubu arasında başarı ve öğrenci görüşleri açısından deney grubu lehine önemli bir fark görülmüştür.

2. 1. 4. 2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Freedman ve Wood (1999) tarafından yapılan eleştirel tepkinin yeniden değerlendirilmesi çalışmasında, görsel kültür içindeki ilişkileri, yorumlamaları ve kullanım amaçlı öğrenci yargıları araştırılmıştır. Çalışma bir grup lise öğrencisinin görsel sanatlar

için karikatürlerle, görsel kültür formları ve tanıtım posterleriyle verdikleri yanıtlardan oluşmaktadır. Çalışmanın sonucu öğrencilerin tamamladıkları anket bilgilerine dayanmaktadır. Burada ortaya çıkan üç tema tartışılmıştır:

1. Görsel imgelerin amaçları,
2. Görsel imgelerin yorumlanması
3. Görsel imgeler ve aralarındaki ilişki

Çalışma sonuçları göstermektedir ki sadece görsel sanatlar kullanılarak gelişimsel araştırmalar daha farklı bir şekilde yapılandırılabilir. Farklı amaç ve konularla birlikte kullanılan görsel sanatlar destekli çalışmalar daha kalıcı ve daha yapıcı olduğu vurgulanmıştır.

Manifold (1997), "Sanat yoluyla öğrencilere sosyal bilgiler öğretimi için üç yöntem" başlığı altında incelediği Sosyal Bilgiler dersi resimli kaynak kitaplar konulu bir makalesinde resimle desteklenmiş ders kitaplarının ihtiyacı daha hızlı ve verimli olarak karşıladığını belirtmiştir. "Bir resim bir kelimeye bedeldir" atasözüyle destekleyerek sanat eğitiminin gücünü ortaya koymaktadır. Çizgi, biçim, renk, değer, boşluk ve tasarım öğelerinin görüntülerin sözlüğü görevi gördüğü fikrini beyan etmiştir. Görsel okuryazarlık, resimlerin anlamını kavrama yeteneği ve önemli görüntüleme becerisi gerektirdiğini düşünen Manifold; hareketli görüntülerin aksine, araştırma, eleştiri ve yansıma yoluyla görüntüleme becerilerini gerçekleştirmek için gerekli zamanın resimli kitaplarda daha kısa olduğunu vurgulamıştır. Sonuç olarak; resim edebi sanatların bir parçası olarak kabul olsa da, ilköğretim düzeyindeki sosyal bilgiler kaynak kitaplarında soyut ve karmaşık birçok kavram öğretimi için oldukça yararlı ve faydalı araçlar olduğu kanısı ortaya çıkmıştır.

Boyer 1996'da yaptığı sosyal bilgiler müfredatında müzelerin kaynak olarak kullanılması konulu çalışmasında, sosyal bilgiler dersinde müze gezilerinin ve tanıtımlarının kullanımının teşvik edilmesi gerektiğini savunur. Müzelerde bulunan malzemeler ve kapsamlı bilgi zenginliği nedeniyle, yapılacak tur gezileri, tanıtım videoları ve sanal geziler çok değerli kaynaklar haline gelmektedir fikrini savunur. Broşürler, haber yazı ve fotoğrafları, videolar, belge ve materyaller müze destekli ders planlarını zenginleştireceğini ve eğitimci için kapsamlı bir anlatım sunacağı fikrini savunur.

Jacobs (1989), disiplinlerarası eğitim programı konulu yazısında; günlük yaşama ilişkin konulara odaklanarak eş zamanlı öğretim arasında değişen müfredat seçeneklerini inceler. Üniteleri iki hafta ve daha uzun süren dersler için ortak bir plan belirlenebileceğini vurgular. Başarılı bir müfredat için ilişkili derslerdeki uygun kriterleri seçerek kilit bireyler ve tutumların ortak bir platformda sunulması durumunda daha sağlıklı bir öğrenmenin sağlanacağını savunur. Çalışmasında disiplinler arası bir model oluşturarak bağımsız

öğrenmenin ve kapasite geliştirmeye yardımcı olan öğrenme becerilerini arttırmak için müfredat ve içerik arasında bir ayırım yapılması konusunu sonuç olarak belirtmiştir.

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Çağımızda eğitim, bilim ve sanatın işbirliğine dayandırılmalı ve sanatın da, bilimin de amacı; insana hizmet etmek ve yeniyi keşfetmek olmalıdır. Sanata ve duyguların eğitimine önem veren eğitim sistemlerinde, duygular eğitilirken, zihinsel yeteneklerin, düşüncenin ve zekânın da geliştiği gözlenmektedir. Sanat, duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken, öğrenme ve gelişim sürecinin de etkin bir yardımcısıdır.

Sanatsal bilgi insanın pratik etkinliğinin amaçlı olarak biçimlendirilmesi ve sanatla toplum arasında organik bir bağ kurulmasıdır. Genel anlamda sanat bir şeyi kurallarına uygun olarak yapma anlamına gelmekle birlikte, bir şeyi kurallarına göre yapmanın sadece sanat için değil her alan için geçerli olduğu aşikârdır. Peki, bu bağlam eğitim bilim açısından incelendiğinde de sanat eğitiminin öneminin, yapısındaki yaratıcılıkta yattığı vurgulanmamalı mıdır? Çocukları yaratıcı kılmada en uygun alanın, sanatsal alan olduğu düşünülürse, sanat eğitimi hayatın tüm birimlerinde muhakkak yer alması gereken bir disiplin değil midir? Yaratıcılığın doğuştan geldiğini ve çevreden etkilendiği oranda geliştiği düşünerek; öğrenenin, öğretenin, profesyonel ya da amatör olarak sanatla ilgilenen bireylerin yaratıcılıklarının boyutları doğrultusunda kazanımlarını sanatsal üretimine yansıtacağı kaçınılmaz bir gerçek olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Düz (2010), toplumsal değerleri yükseltecek, daha gelişmiş ve ileri düzeyde bir yaşam kalitesi sağlayacak, çağımız insanını yabancılaşma tehlikesinden koruyacak en etkin yolun sanatsal üretim ve tüketimdeki nitelik ve kaliteden geçtiğini vurgulayarak sanatsal üretimin de tüketimin de gelişmiş bir sanat eğitiminin gerektirmekte olduğunu savunur.

Bu bağlamda, yapılan araştırmalara bakıldığında “İlköğretim 4. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretiminin sosyal ve diğer bilimlerle ilişkisi” (Aybek, 2001), “İşbirliğine dayalı öğrenmenin 5. Sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve hatırd tutma düzeylerine etkisi” (Güçlü ve Ersözlü,2003), “Sanat eğitiminde disiplinlerarası tematik yaklaşım” (İşler, 2004), “İşbirliğine dayalı öğretim tasarımının öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarına, akademik başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi” (Çolak, 2006), “İlköğretim müfredatındaki fen ve dil temelli derslerin disiplinlerarası yaklaşımının incelenmesi” (Taşdemir ve Taşdemir,2011), “Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal bilgiler ve matematik derslerinin ilişkilendirilmesine yönelik görüşleri” (Aladağ ve Şahinkaya, 2013) “Serbest etkinlik çalışmaları dersi kapsamında geliştirilen disiplinlerarası okul bahçesi programının öğrencilerin bazı matematik kazanımları üzerine etkisinin değerlendirilmesi”

(Ürey ve diğerleri, 2013), “sosyal bilgiler adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri” (Akhan,2013), “ İlköğretim 6. Sınıf öğrencileri üzerinde müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yönteminin öğrenci kazanımlarına etkisi” (Akengin, 2014) isimli birçok araştırmaya rastlanmış olup görsel sanatlar dersi ile ilgili disiplinlerarası yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı yapılan bu çalışma alan itibarıyla önemli görülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırmanın çalışma grubu, kullanılan deneysel desen, deneysel işlemler, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel işlem ve tekniklere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır.

3. 1. Araştırma Modeli

Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Bu kapsamda verileri elde edebilmek için deneysel desenden yararlanılmıştır ve iki grup arasında sayısal fark ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın alt problemlerini test etmek için öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli uygulanmıştır. Büyüköztürk'e (2001) göre, öntest-sontest kontrol grubu deneme modeli, deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesi ile ilgili olarak araştırmaya yüksek bir istatistiksel güç sağlayan, elde edilen bulguların neden-sonuç bağlamında yorumlanmasına olanak veren ve davranış bilimlerinde sıkça kullanılan güçlü bir desendir. "Modelde öntestlerin bulunması, grupların deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesine ve sontest sonuçlarının buna göre düzeltilmesine yardım eder" (Karasar, 2006).

Bu araştırmada disiplinler arası işbirliği ile mevcut öğretim yaklaşımının kullanıldığı Görsel Sanatlar dersinin öğrencilerin başarıları ve öğrendiklerinin kalıcılığına ilişkin etkileri deneysel desen modeli ile araştırılmıştır. Katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenlerle ilgili olarak ölçüme tabi tutulmuşlardır.

Bu araştırma, biri deney, diğeri de kontrol grubu olarak belirlenen iki grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama, deney grubunda ders öğretmeni ve okul sosyal bilgiler öğretmeni tarafından, kontrol grubunda ise yalnızca ders öğretmeni tarafından yürütülmüştür. Modelin simgesel görünümü Tablo 4'de gösterilmiştir;

Tablo 4. Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Desen (Büyüköztürk'ten (2001))

Gruplar	Seçim Biçimi	Öntest	Bağımsız Değişken	Sontest
Deney	R	X_{11}	O	X_{12}
Kontrol	R	X_{21}		X_{22}

Tablo 4'de görüldüğü üzere: G_D , deney grubu; G_K , kontrol grubu; R, deneklerin gruplara yansız atandığını; O1 ve O3, deney grubunun öntest ve sontest

ölçümlerini; O2 ve O4, kontrol grubunun öntest ve sontest ölçümlerini; X deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni (deneysel değişkeni) göstermektedir.

Desenin mantığı şu şekilde açıklanabilir:

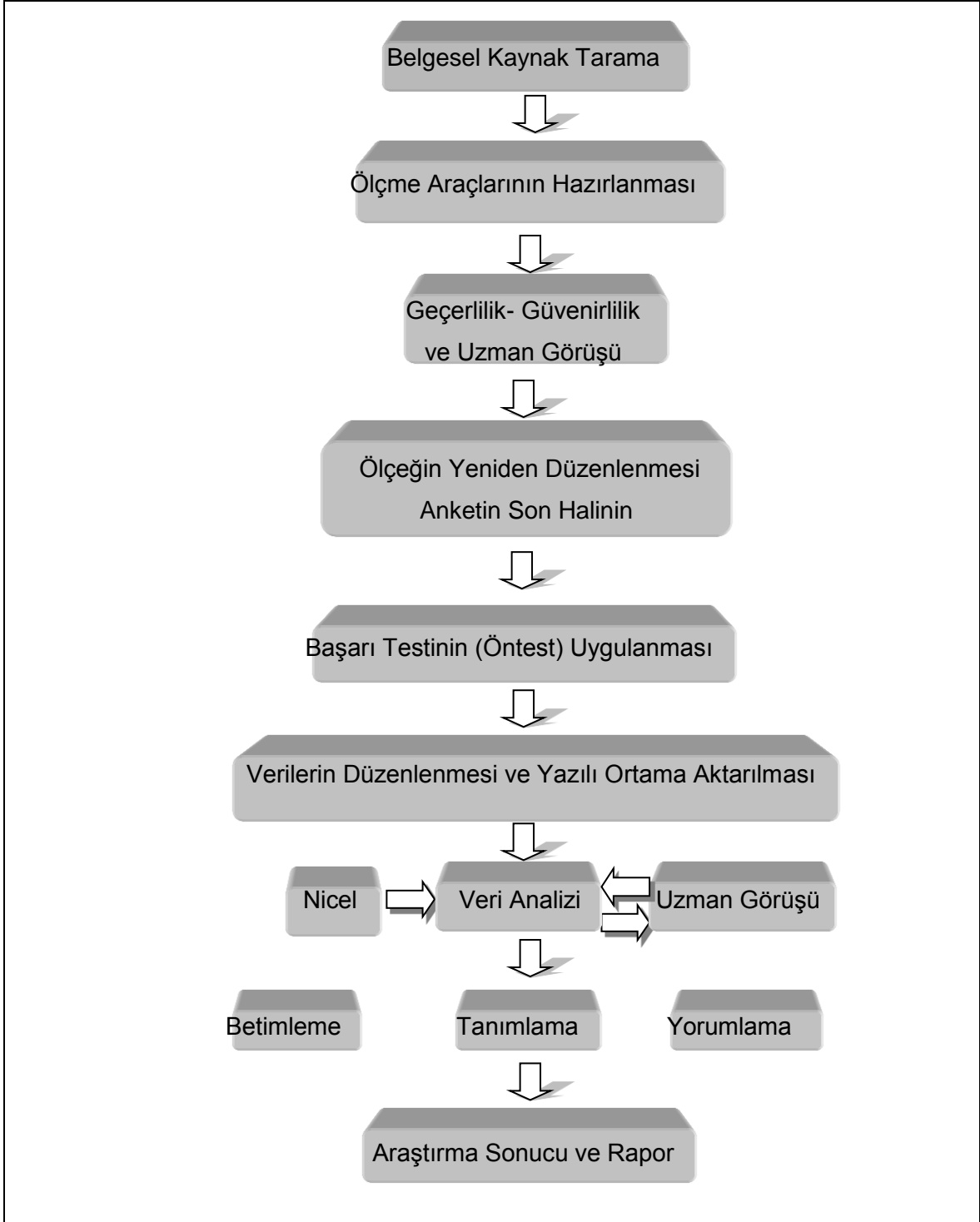
- a. R, ilgili değişkenler üzerinde sadece şansla oluşan farklara sahip grupları gösterir.
- b. O1 – O3, öntest ve sontest gözlemleri arasında grubu etkileyen kontrol edilmemiş herhangi bir değişken ve deneysel değişken nedeniyle, deney grubunda oluşan farkı gösterir.
- c. O2 – O4, öntest ve sontest gözlemleri arasında grubu etkileyen kontrol edilmemiş herhangi bir değişken nedeniyle kontrol grubunda oluşan farkı gösterir.
- d. (O1 – O3) - (O2 – O3), deney değişkeninin etkisini gösterir.

Araştırmada kullanılan deneysel desen, Tablo 5'te sembollerle gösterilmiştir.

Tablo 5. Araştırmada Kullanılan Deneysel Desen

Gruplar	Öntest	Deneysel İşlem	Sontes	Kalıcılık Testi
Deney	T1	Farklı Disiplinlerle İşbirliği	T2	T3
Kontrol	T1	Geleneksel	T2	T3

Tablo 5'de yer alan semboller: G_D, deney gurubunu; G_K kontrol grubunu temsil etmektedir. T1 ve T2, deney grubunun öntest ve sontest ölçümlerini göstermekte olup T3 ise kalıcılık testini göstermektedir. Aynı işlem kontrol grubu için de kullanılmıştır. Her iki gruba deneysel işlem öncesi öntest uygulanmıştır. Aynı testler, 5 (beş) haftalık deneysel işlemden sonra da sontest olarak uygulanmıştır. Uygulamanın başarı testi 8 (sekiz) hafta sonra öğrencilere kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Araştırmanın aşamaları Şekil 2'de görüldüğü gibi özetlemek mümkündür.

Şekil 3. Araştırma sürecinde izlenen aşamalar

3. 2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Trabzon Akçaabat ilçesinde, ilçe merkezine bağlı Yıldızlı Toki Ortaokulu'nda 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar döneminde 6/A ve 6/D

şubelerinde öğrenim gören 38 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada farklı disiplinlerle işbirliğinin yapılacağı “deney grubu” ile geleneksel yöntemin uygulanacağı “kontrol grubu,” birbirlerine denk olarak seçilmeye çalışılmıştır.

Tablo 6. Uygulamaya Katılan Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyet Dağılımı

Gruplar	N	Cinsiyet			
		Kız		Erkek	
		F	%	F	%
G _D	20	11	55,0	9	45,0
G _K	18	7	38,9	11	91,00

Tablo 6 incelendiğinde deney grubunun 20 öğrenciden oluştuğu, kontrol grubunun da 18 öğrenciden oluştuğu görülmektedir. Deney grubu öğrencilerinin (11) %55,0’ını kız öğrenciler, (9) %45,0’nı da erkek öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Kontrol grubu incelendiğinde ise, kız öğrencilerin grubun (7) %38,9’unu erkek öğrencilerin ise (11) %91,2’sini oluşturduğu görülmektedir.

Çalışma gruplarının seçiminde öğretmen görüşlerine, sınıf yapısı ve benzerlikler gösteren gruplar olmasına; deney ve kontrol gruplarının, öğrenci sayıları ve sınıflarda bulunan öğrencilerin özellikleri bakımından birbirlerine denk olarak seçilmesine çalışılmıştır. Hangi grubun deney ya da kontrol grubu olacağına, yansız atama yoluyla karar verilmiştir.

Araştırmada deney sürecinde öntest - sontest ve farklı disiplinlerle işbirliği kapsamında hazırlanan günlük ders planlarının uygulamaları yapıldığı günlerde deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin tamamı derse devam etmiştir.

3. 3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın problemlerine cevap aramak amacı için deney ve kontrol gruplarına uygulanmak amacı ile başarı testi geliştirilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve bu araçların geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

3. 3. 1. Veri Toplama Aracı

3. 3. 1. 1. Başarı Testi

Başarı testleri maksimum performans ölçen testler grubuna dâhildir. Bu araştırmada kullanılan başarı testi (Ek 2), öğrencilerin ortaokul 6. sınıflar görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan "Anadolu Uygarlıkları" ve " Tarihi Eserler" etkinliklerinin, farklı disiplinlerle işbirliği yöntemiyle uygulanması sonucunda, öğrencilerin başarılarına etkisini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu testin hazırlanmasında, geliştirilmesinde ve geçerlilik-güvenilirlik çalışmasında aşağıdaki süreç izlenmiştir.

Bu araştırma ile farklı disiplinlerle işbirliği yönteminin, öğrencilerin başarılarına etkisi sınanmak istendiğinden program amaçları doğrultusunda ilgili literatür taranmış, "Anadolu Uygarlıkları" ve " Tarihi Eserler" etkinlikleri ile ilgili tespit edilen kazanımlara yönelik 30 soruluk, dört seçenekli, çoktan seçmeli başarı testi hazırlanmıştır. Bu süreçte ölçme değerlendirme ve sosyal bilgiler öğretmenlerinden yararlanılmıştır.

Hazırlanan başarı testinin, öntest olarak uygulanmadan önce geçerlilik ve güvenilirlik çalışması açısından 142 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Başlangıçta 30 maddeden oluşan ölçme aracı (başarı testi); madde güçlük düzeyleri, madde ayırt ediciliği ve toplam madde korelasyonları dikkate alınarak 30 maddenin kullanılabileceği kararına varılmıştır.

Tablo 7. Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları

soru1	16,8310	24,638	,074	,700
soru2	17,2183	24,300	,070	,703
soru3	16,8662	24,145	,215	,694
soru4	17,2324	22,889	,320	,685
soru5	17,1972	24,273	,076	,703
soru6	17,3592	23,352	,227	,692
soru7	17,1972	22,840	,342	,684
soru8	17,2535	23,283	,280	,689
soru9	17,2746	23,491	,227	,692
soru10	17,1408	23,030	,301	,687
soru11	17,0986	23,267	,282	,688
soru12	16,8380	23,115	,104	,713
soru13	17,1972	23,365	,256	,690
soru14	17,0845	22,844	,352	,683
soru15	17,3873	23,345	,240	,691
soru16	17,2465	23,605	,196	,695
soru17	17,1408	22,945	,341	,684
soru18	16,8239	24,288	,198	,695
soru19	17,3239	22,745	,340	,683
soru20	17,1972	22,883	,334	,684
soru21	17,1127	23,335	,265	,690
soru22	16,9577	23,856	,225	,693
soru23	17,1197	23,610	,215	,693
soru24	17,1761	23,423	,237	,692
soru25	16,9085	23,743	,259	,691
soru26	17,3732	24,221	,084	,702
soru27	17,5000	23,500	,217	,693
soru28	17,3732	23,626	,199	,694
soru29	17,3803	23,613	,187	,695
soru30	17,2465	23,478	,198	,695

Geçerlilik, güvenilirlik için yapılan testin değerlendirilmesinde her doğru cevaba “1” puan, yanlış cevaba “0” puan ve boş cevaplar için ise “2” puan verilmiştir. Bu testten alınabilecek en yüksek puan “30”dur. Başarı testinin güvenilirlik analizi “SPSS 13.0” programı ile yapılmıştır.

Ölçeğin geçerliği ile ilgili işlemler iki kısımda sürdürülmüştür. İlk olarak ölçekte yer alacak maddeleri belirlemek için kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Seçilen her maddenin ölçeğin hedeflediği davranışları ölçmek için birer ipucu olmasına dikkat edilmiştir. Maddeler aynı zamanda dil kontrolünden geçirilerek uygunlukları sağlanmaya çalışılmıştır.

İkinci geçerlik yöntemi olarak yapı geçerliği seçilmiştir. Yapı geçerliği için önce KMO ve Barlett'stesteri yapılmış ve verilerin uygunluğu dikkate alınmıştır. KMO=0.57, Barlett's=738,93, sd=435, $p < 0.001$). Bu değerler psikometrik işlemler için uygunluk taşımaktadır (Brace, Kemp&Sbelgar, 2003, s.277).

Güvenirlik çalışması için Cronbach Alfa iç tutarlık güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır (Cronbach alfa = 0,70). Bu değer ölçeğin güvenirlik açısından uygunluk taşıdığı anlamına gelmektedir.

Tekin (2000), madde analizi sonucu elde edilen değerlere göre hangi soruların testten çıkarılıp, hangilerinin teste konulacağını şu şekilde açıklıyor: "Kuşkusuz ki bir teste alınacak maddeler pozitif ayırt edici olanlardır; Fakat burada da cevaplandırılması gereken başka bir soru çıkar ortaya: Teste alınacak pozitif ayırt edici maddelerin ayırt etme indeksleri ne büyüklükte olmalıdır. Bu soruya şu büyüklükte olmalıdır diye kesin bir cevap vermek olanaksızdır; Çünkü ayırt etme indeksinin büyüklüğü testin kullanılış amacına, o testi alan grubun, ölçülen değişken bakımından homojen veya heterojen oluşuna göre değişebilir. Bunlarla birlikte ayırt etme indeksleri şu sınırlara göre değerlendirilebilir"

Tablo 8. Madde Ayırt Edicilik İndeksi

Maddenin Ayırt Etme İndeksi	Maddenin Değerlendirmesi
0,40 ve daha büyük	Çok iyi bir madde
0,30-0,39	Oldukça iyi madde. Yine de geliştirmek için üzerinde düşünülebilir.
0,20-0,29	Bu durumdaki maddeler, genel olarak düzeltilmeye ve geliştirilmeye muhtaçtır.
0,19 ve daha küçük	Çok zayıf maddeler. Böyle maddeler, eğer düzeltmelerle geliştirilemiyorsa testten kesinlikle çıkarılmalıdır.

Ayırt etme indeksi 0,40 ve daha büyük olan maddeler, ayırt etme gücü yüksek olan maddelerdir. 0,20-0,39 arası ayırt etme indeksine sahip maddeler, ayırt etme gücü orta; ayırt etme indeksi 0,19 ve daha küçük olan maddelerin ise ayırt etme gücü düşüktür (Tekin, 2000, s.249).

Bu kapsamda madde ayırt ediciliği, 0,30'un altında olan herhangi bir madde olmadığından 30 maddeye de sadık kalınarak oluşturulan başarı testinin, kapsam geçerliğini sağlanması için testteki soruların tüm konu içeriğini örneklemesine ve kapsadığı soruların her birinin ölçmek istediği davranışı en iyi derecede ölçmesine özen gösterilmiştir. Teste ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri alınmış; bu görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Başarı testinin kazanımlara göre dağılımını veren çizelge, Ek 3'te verilmiştir.

3. 4. Veri Toplama Süreci

2013-2014 bahar öğretim yılı Görsel Sanatlar Dersinin altı haftası uygulamayla geçen ve öntest-sontestinde yapıldığı iki haftayla birlikte, toplam sekiz hafta süren uygulama deney ve kontrol gruplarında bulunan toplam otuz sekiz (38) öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Günlük planlar ek 2'de belirtilmiştir. Deney gruplarına farklı disiplinlerle işbirliği yöntemiyle uygulama yapılırken, kontrol gruplarına geleneksel öğretmen merkezli öğretim uygulanmıştır. Araştırmada nicel veri toplama teknikleri kullanılmıştır.

Nicel verileri toplama teknikleri öğrencilerin kalıcı davranış değişikliklerini ölçmek amacıyla geliştirilen "başarı testi" deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilere, uygulama öncesi ve sonrası öntest-sontest, sekiz hafta sonra ise kalıcılık testi olarak uygulanmış ve veriler elde edilmiştir. Başarı testi Ek 2'te gösterilmiştir.

Uygulama sürecinde veri toplama ile ilgili sürecinde, araştırmanın etik kurallarına uygun olarak yürütülmesini sağlamak için Trabzon Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izin Ek 1' te sunulmuştur.

Bu araştırma sonucunda ilgili literatür incelenmiş ve buna bağlı olarak İngilizce ve Türkçe yayınlar (tez, makale, bildiri, kitap ve diğer bilimsel yayınlar) taranmış ve internet kaynaklarına ulaşılmıştır.

3. 5. Verilerin Analizi

Nicel verilerin (Başarı Testi) istatistik analizleri, SPSS 13.0 paket programıyla yapılmıştır. Deneysel uygulama sürecinin başında ve sonunda uygulanan başarı testinde, ve kalıcılık testinde deney-kontrol gruplarındaki öğrencilerin aldıkları puanlar arasındaki farklılıkları araştırmak için uygulanan karışık ölçümlerde, ortalama puanlarının karşılaştırılması için iki faktörlü varyans analizi (Two-Way ANOVA for Mixed Measures) kullanılmıştır.

Deney grubunda diğer disiplinlerle işbirliğine dayalı etkinlik programının etkililiğini test etmek için ANCOVA tekniği kullanılmıştır. Bu teknik aracılığıyla son test puanları üzerinde ön test ve uygulamanın etkileri incelenmiştir. ANCOVA'nın uygulanabilmesi için verilerin belli özelliklere sahip olması gerekir. Bunun için ilk olarak grup ve ön test etkileşiminin anlamlılığı test edilmiştir. Bu işlemlerde elde edilen sonuçlar tabloda görülmektedir. Buna göre Grup ve Ön test uygulamasına dayalı etkileşimin anlamlı olmaması gerekir (Brace, Kemp&Sbelgar, 2003, s.231).

Tablo 9. Öntest ve Grup Etkileşiminin Anlamlılığı Testi

Kaynak	KT	S	KO	F	Sig.
Düzeltilmiş Model	,499(a)	3	,66	9,761	,000
Artan	1,038	1	1,038	60,911	,000
GRUP	,051	1	,051	2,995	,093
ONTEST	,007	1	,007	,393	,535
Hata	,580	34	,017		
Toplam	21,466	38			
Düzeltilmiş Model	1,079	37			

KT=Kareler Toplamı, SD=Serbestlik Derecesi, KO=Kareler Ortalaması
R Squared = ,463 (Adjusted R Squared = ,415)

Tablo 10. Uygulamaya Dayalı ANCOVA Tablosu

Kaynak	KT	S	KO	F	Sig.
Düzeltilmiş Model	,492(a)	2	,246	14,697	,000
Artan	1,050	1	1,050	62,697	,000
ONTEST	,004	1	,004	,247	,622
GRUP	,476	1	,476	28,440	,000
Hata	,586	35	,017		
Toplam	21,466	38			
Düzeltilmiş Model	1,079	37			

a RSquared = ,456 (Adjusted R Squared = ,425)

Yapılan uygulamadan elde edilen sonuçlar yukarıdaki tabloda özetlenmektedir. Buna göre yapılan deneysel çalışma etkili olmuştur ($F_{1;35}=28.44$, $p<0.001$). Ortaya çıkan fark yapılan müdahale programından kaynaklanmaktadır. Deney grubunun son test puanları (Ort=0.84, Ss=0,09) kontrol grubunun son test puanlarından (Ort=0.61, Ss=0,16)

daha yüksek bulunmuştur. Analizde ön test puanlarından kaynaklanan anlamlı bir etki gözlenmemektedir ($F_{1;35}=2.47$, $p>0.05$).

3. 6. Uygulama Süreci

3. 6. 1. Deney Grubu Farklı Disiplinlerle İşbirliği Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama çalışması Trabzon ilindeki “Yıldızlı Toki Ortaokulu”, örneklemini ise 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Görsel Sanatlar dersi çerçevesinde, aynı okulun 6/A ve 6/D sınıflarındaki, toplam 38 öğrenci oluşturmaktadır.

Uygulamaya başlamadan önce, Trabzon Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli olan izin (Ek 1) alınmıştır. Uygulamanın yapılacağı sınıfların görsel sanatlar dersi öğretmeniyle de görüşülüp, konu ve farklı disiplinlerle işbirliği yaklaşımıyla hazırlanmış etkinlikler hakkında bilgilendirilmiştir.

Görsel sanatlar dersi öğretmeni ve Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yapılan ön görüşmeden sonra, dersin öğretmeni, disiplinlerarası işbirliği yöntemi ile yapılacak olan çalışmanın tüm detayları hakkında bilgilendirilmiş, konu üzerinde tartışılarak uygulamanın başlangıç ve bitiş tarihi belirlenmiştir.

Çalışmanın başlangıç tarihi, eğitim programı ve resmi tatiller dikkate alınarak 24.02.2014 tarihi olarak tercih edilmiş; çalışmanın bitimi ise 22.03.2014 tarihi olarak kararlaştırılmıştır.

Uygulama başlamadan bir hafta önce, deney ve kontrol grubu öğrencileri, yapacakları etkinlik hakkında bilgilendirilmiştir. Müfredat programından tespit edilen” Anadolu Uygarlıkları” ve” Tarihi Eserler” etkinliği için Deney grubu öğrencileri, öğretmen ve araştırmacı, yapılacak çalışmada uygulanacak teknik, malzeme ve araç gereçler için birlikte karar vermişlerdir.

Daha sonra da araştırmacı ve öğretmenler bir araya gelerek görsel sanatlar dersi müfredat programına göre disiplinlerarası işbirliği yönteminin uygulanacağı deney grubu öğrencileri için, dersin günlük planını hazırlamıştır. Hazırlanan bu planda etkinliğin öğrenme alanı, kazanımları, tekniği, faydalanılacak diğer eğitim öğretim yöntemleri ve dersin hazırlığına yönelik öğretmen ve öğrencilerin yapacağı çalışmaları içeren ayrıntılı açıklamalar yer almıştır (Ek 5).

Hazırlanan günlük planlarda, ilköğretim ikinci kademe 6. sınıf öğrencilerinin fiziksel ve ruhsal gelişimleri ile kültürel ve ekonomik durumları da dikkate alınmıştır. Ayrıca okulun, çevrenin, ders ve ders dışı ortamın durumu da planlarının hazırlanmasında belirleyici olmuştur.

3. 6. 2. Deney Grubunda Farklı Disiplinlerle İşbirliği Yöntemi İle Yapılan Uygulama

Uygulamanın birinci haftası, öğrencilere bir hafta önceden yapılacak olan etkinliklerle ilgili bilgiler verilmiştir.

I. Hafta

Projenin amacı ve konusu açıklanmıştır. Öğrencilere ders öncesinde Anadolu'da yaşamış Uygarlıkların kullandığı semboller ve anlamları ile ilgili araştırma ve doküman ile beraber derse gelmelerini istemiştir.

İlk hafta derse giren Sosyal Bilgiler Öğretmeni, öğrencilere "Anadolu'nun hemen her köşesindeki kent, kale ve benzeri tarihi yapılarla geçmiş dönemlerden kalma araç ve gereçlerin bulunması, sizde ne gibi düşünceler oluşturuyor?" sorusunu yönelterek Anadolu'nun dünyanın ilk yerleşme alanlarından olduğunu kavratır. Çevrelerinde bulunan kalıntılardan örnekler vermelerini ister.

Öğretmen öğrencilere, tarihin MÖ 3200 yıllarında yazının bulunmasıyla başladığını; daha önceki dönemlerin de tarih öncesi çağlar olarak adlandırıldığını açıklamıştır. Bu çağlara ait bilgilere, buluntulardan ve yapılan kazılardan elde edilen araç ve gereçlerle ulaşıldığını belirtmiştir. İlk çağ insanların yerleşim yerlerinden olan höyük (hüyük) kavramını, "Tarih boyunca çeşitli nedenlerle yıkılan yerleşme alanlarında, yıkıntıların üst üste birikmesi ile tepeler oluşturduğu ve oluşun bu yapay tepelere höyük denildiğini söyler. Anadolu'da 1000'in üzerinde höyük olduğunun bilindiğini de vurgulamıştır.

Öğretmen öğrencilere, Anadolu'da tarih öncesi dönemlerde pek çok uygarlığın bulunduğu, bu uygarlıklardan birinin de Çatalhöyük'te kurulduğunu sınıfa getirilen tarih haritasında göstererek belirtmiştir. Çatalhöyük'ün Anadolu'da ki en eski yerleşim yeri olduğunu da önemle vurgular. Öğrencilerinize "Çatalhöyük'ü gören var mı?" sorusunu yönelterek varsa görenlerin izlenimlerini ve gözlemlerini anlatmalarını istemiştir.

Çatalhöyük ve duvar resimleri fotoğraflarını öğrencilere göstererek; Çatalhöyük evlerindeki duvar resimleri, yapıların duvarlarını süslemediği ve bu resimlerdeki temalarda hayvanlar, avcılar, geometrik biçimler, manzara resimleri gibi çok çeşitlilik bulunduğu açıklamıştır. Bu açıklamadan sonra öğrencilere Çatalhöyük'ün evlerinin duvarlarına daha çok hangi resimleri yaptıklarını ve yapma nedenlerini belirtmelerini ister. Anadolu'da kurulun uygarlıklarla ilgili kısa bilgiler vermiştir.

II. Hafta

Bu hafta derse giren Görsel Sanatlar öğretmeni öğrencilerin ders öncesinde bir araştırma yaparak, müzelerden veya fotoğraflardan, Anadolu Uygarlıklarına ait sembolleri, paraları, heykelleri ve süs eşyalarını araştırmaları, örneklerini görmeleri ve incelemeleri,

konu hakkında bilgi edinmeleri öğretmen tarafından sağlanır. Öğrencilere, çevrenizde bulunan kalıntılardan örnekler vermeleri istemiştir.

Öğrencilere, sunu için hazırlanan uygarlıklara ait kalıntıları göstererek “Siz bu dönemde yaşamış olsaydınız kil ya da çamur kullanarak nasıl bir sembol oluşturmak isterdiniz?” sorusunu yöneltmek fikirlerini anlatmaları sağlanmıştır.

“Eti” sembolü öğrencilere gösterilerek; bu şeklin hangi uygarlığa ait olabileceği, hangi malzemeden yapılmış olabileceği sorulmuştur. Ayrıca şekilde neler gördükleri, hoşlarına gitmeyen ve değiştirmek istedikleri yerlerin olup olmadığı ve eğer değiştirmek isterlerse bunun nasıl olacağı da sorularak etkinlik öncesi beyin jimnastiği yaptırılmıştır.

Öğrencilerden, gördükleri örneklerden esinlenerek ya da tamamen özgün olarak kendi ürettikleri tasarımları, yumuşak uçlu bir resim kalemi kullanarak resim kâğıdına çizmeleri istenmiş ve bir sonraki derse üç boyutlu çalışmaya uygun malzemelerle gelmeleri belirtilmiştir.

III. Hafta

Üçüncü haftada öğretmen, kendi hazırlıklarını yapar ve öğrencilere çalışma ortamında danışman, meslektaş, arkadaş, kaynak sağlayıcı ve öğrenme etkinliklerine katılan kişi olarak bulunur. Öğrencilere yol gösterecek gerekli araştırmaları yapıp, öğrencilerin gerekli olan materyallere ulaşması için yol gösterir. Öğrencilerden, bir önceki hafta esinlenerek ya da tamamen özgün olarak kendi ürettikleri ve yumuşak uçlu bir resim kalemi kullanarak resim kâğıdına çizdikleri tasarımları, değiştirdikleri ya da birebir uyguladıkları şekilleri getirdikleri yoğurma malzemelerini kullanarak üç boyutlu bir model haline getirmeleri istenmiştir.

Öğrenciler, tasarımların farklılık ve ayırt edilebilirlik konusunda öğretmen tarafından cesaretlendirilmiştir. Öğrenciler, geliştirdikleri tasarımların özgün niteliğe bürünerek estetik değer taşıması için öğretmen tarafından yönlendirilerek cesaretlendirilmişlerdir. Öğrencilerin, yapmakta oldukları tasarımlardaki fikir ve uygulamaları öğretmen tarafından yapıcı olarak eleştirilmiştir. Yardıma ihtiyaç duyan öğrencileri yönlendirerek, dikkatli ve acele etmeden çalışılabilecekleri öğrencilere hatırlatılmıştır. Yapılan çalışmalar, sanatın elemanları ve ilkeleri dikkate alınarak, estetik değerler ön planda tutularak uygun şekilde oluşturulup tamamlanmaya çalışılmıştır. Son uygulama dersinde çalışmaların sergileneceği ve haftaya müzeler ve tarihi eserler hakkında araştırma yapmaları istenmiştir.

İki hafta süren bu çalışmanın ardından her öğrencinin sürece ne derece katılıp katılmadığı ve sınıf içerisinde gerektirdiği paylaşımı sağlanıp sağlanmadığı değerlendirildi. Öğrencilere “İşlediğimiz konuda en çok ilginizi çeken nokta hangisi oldu?” ve “Uygulama esnasında en çok hoşunuza giden şey ne oldu?” gibi konu ile ilişkin sorular yöneltildi.

IV. Hafta

Dördüncü haftada öğretmen, öğrencilerden bir hafta öncesinden tarihi ve turistik yerler ve onlara ait tanıtımlar ile ilgili araştırma ve doküman ile beraber derse gelmeleri istenen öğrencilere ders öncesinde tarihi ve turistik yerle ve onlara ait tanıtımlar ile ilgili araştırma ve doküman ile beraber derse gelmelerini istendi. Yapılan bu ön çalışmayla öğrencilere "Dünyada ve ülkemizde kent, kele ve benzeri tarihi yapılarla geçmiş dönemlerden kalma araç ve gereçlerin bulunması, sizde ne gibi düşünceler oluşturuyor?" sorularını yönelttik Türkiye sınırları içerisinde birçok tarihi eserin ve bunları korumak için çeşitli müzelerin olduğunu kavratıldı. Çevrelerinde bulunan müzelerden de örnekler vermelerini sağladı.

Öğrencilere, tarihsel değeri olan nesnelere gün ışığına çıkmasını sağlayan bilimle *Arkeoloji* adı verildiğini belirtti. Geçmişe ait bilgilere, buluntulardan ve yapılan kazılardan elde edilen araç ve gereçlerle ulaşıldığı da ekledi. Daha sonra bu arkeolojik kazılar aracılığıyla gün ışığına çıkarılan ve tarihsel değeri olan eser ve yapıların bir araya getirilerek sergilendiği yerlere de *Müze* denildiğini tüm sınıfa kavratılarak küçük notlar aldırdı.

Fotoğraf: Örnek Müze

Yukarıdaki fotoğrafı deney grubu öğrencilerine göstererek; "Yüzyıllar boyunca toprak altında saklı kalmış tarihî eserlerin gün ışığına çıkarılarak sergilenmesi, toplumu oluşturan bireylerin geçmişi daha iyi tanımalarına olanak sağlar. Ayrıca müzeler, toplumu aydınlatmak amacıyla insan soyunun gelişimi, doğa olaylarının oluşumu ve teknolojinin geçirdiği aşamaların görülmesi açısından ne derece önemli olduğu bilinmelidir" açıklamalarını yaptı. Daha sonra araştırmacı tarafından hazırlanan slaytlar ve öğrenciler tarafından alınan küçük notlarla müzelerin amaçlarını ve türlerini öğrencilere anlattı.

Müzenin amaçlarından en önemlisinin, tarihin eski dönemlerinde yaşamış toplumları bilim ve sanat açısından inceleyerek, hem günümüzü hem de geleceği aydınlatma amacını taşıyan kurumlar olduğunu anlattı. Müzeler bilim, sanat, folklor ve antika eşyalar gibi çeşitli konularda toplanmış eserleri bir arada sunabileceği gibi doğa

tarihi , etnografya ve havacılık gibi sadece tek bir konuyu içeren eserleri de sergileye bilindiğini söyledi. Müze türlerini şu şekilde sınıflara ayrılarak örneklendirdi:

Arkeoloji Müzeleri: Arkeologların yaptıkları kazılar sonucunda ortaya çıkarılan buluntuların sergilendiği müzelerdir. *Örneğin*; Anadolu Medeniyetleri Müzesi (ANKARA).

Etnografya Müzeleri: Geçmiş uygarlıklara ait gelenek , görenek , giysi ve gündelik hayat ile ilgili çeşitli eserlerin sergilendiği müzelerdir. *Örneğin*; Antakya Mozaik Müzesi (HATAY).

Tarih Müzeleri: Bir ülkenin , bir toplumun ya da bir kişinin tarihsel gelişimini sistemli bir biçimde inceleyen ve açıklayan müzelerdir. *Örneğin*; Selçuk - Efes Müzesi , (İZMİR).

Güzel Sanatlar Müzeleri: Resim , müzik ve heykel gibi güzel sanat dallarında ortaya konulan yapıtların sergilendiği müzelerdir. *Örneğin*; Resim ve Heykel Müzesi (ANKARA).

Açık Hava Müzeleri: Tiyatro , arena , agora gibi kapalı bir mekânda sergilenmesi mümkün olmayan yapıtlar , açık hava müzelerinde sergilenmektedir. *Örneğin*; Kapadokya Ören Yeri (NEVŞEHİR).

Bilim Müzeleri: Bilim ve teknolojinin tarih boyunca geçirdiği değişim , bilim müzelerinde sergilenmektedir. *Örneğin*; ODTÜ Bilim Ve Teknoloji Müzesi (ANKARA).

Askerî Müzeler: Çeşitli dönemlere ait askerî malzeme ve silâhların sergilendiği müzelerdir. *Örneğin*; Harbiye Askeri Müzesi (İSTANBUL).

Özel Müzeler: Kişi veya kuruluşlar tarafından , çeşitli konularda bir araya getirilmiş eserlerin yer aldığı müzelerdir. *Örneğin*; Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi (İSTANBUL).

Müze ziyaretleri sırasında da uyulması gereken kuralların olduğunu söyledi. Bu kurallardan bazılarının; eserlere zarar vermemek ve hiçbir şekilde dokunmamak, yaydığı zararlı ışınlarla tarihî eserlere zarar verebileceğinden dolayı fotoğraf çekerken flaş kullanmamak, müze içerisinde başkalarını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle konuşmamak, müze bir grup halinde ziyaret ediliyorsa gruptan ayrılmamak ve sergi salonu içerisinde herhangi bir şey yiyip içmemek olduğu gibi açıklamalar yaptı. Daha sonra "Sizce müze ve ören yeri gezilerinde başka hangi kurallar olabilir?" sorusunu yöneltti ve öğrencilerin farklı seçenekler üretmek tahtaya yazmalarını istedi. Haftaya, öğrencilerden derse hazırlık olarak renkli kağıtlar tarihi eser ve müzelere ait fotoğraflar ve yapıştırıcılar getirmelerini istedi ve kolaj (yırtma yapıştırma) çalışması yapılacağını hatırlattı.

V. Hafta

Beşinci hafta öğrencilere kolaj çalışması yapılacağını söyledi ve çalışmaya başlamadan önce ufak tekrarlar yaptı. Müzedeki yapıtların saklanması, korunması ve sunulması için gerekli teknik bilgileri içeren bilimsel çalışma alanına müzecilik adı

verildiğini söyleyerek; müzenin kurulması, müzede yer alan eserlerin kimin tarafından ne zaman yapıldığının belirlenmesi, sınıflanması, gerekliyse onarılması ve ısı, nem gibi dış etkenlerden korunması gibi konularda faaliyet gösterdiğini anlattı.

Osmanlı Devleti sınırları içerisinde bulunan tüm tarihî eserlerin İstanbul'a gönderilmesi konusunda bir emir yayınlandığı ve 1881 yılında, Osman Hamdi Bey'in müze müdürü olmasıyla, gerçek anlamda müzecilik çalışmaları başladığını önemle vurguladı. Osman Hamdi Bey'in 1883 yılında eski eserlerin yurt dışına çıkışını önleyen "Eski Eserler Kanunu"nu hazırladığı, 1945 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in, bugün Anadolu'yu bir açık hava müzesi durumuna getiren önemli çalışmaların temelini attığını da ekledi. Ülkemizde son yıllarda müzecilik alanında önemli çalışmaların yapıldığını ve yurdumuzun her ilinde ve ilçelerimizin bazılarında halka açık müzelerin yer aldığını vurguladı.

Bu açıklamadan sonra öğrencilere öğrendikleri bilgilerden de yararlanarak, daha önce topladıkları fotoğraf, resim, renkli kağıtlar ve yazıları kullanarak tarihi eserlerimizle ilgili kolaj tekniğini kullanarak görsel bir tasarım yapmalarını istedi. Hazırlıklı gelen öğrenciler ile birlikte görselleri inceleyerek etkinlikte rehberlik görevi gördü. Öğrenciler fotoğraf, yazı ve renkli kâğıtları kullanarak çeşitli görsel tasarımlar deneyerek etkinliğe katıldı. Ayrıca süreç içerisinde öğretmen tarafından öğrenciler yapacakları tasarımlara yönelik düşüncelerini ifade etmede, özgün tasarımlar geliştirmede cesaretlendirildi.

Her bir öğrencinin sürece katılıp katılmadığı ve sınıf içerisinde gerektirdiği paylaşımı sağlanıp sağlanmadığı öğretmen tarafından değerlendirilerek öğrencilerin yapmakta oldukları tasarımlardaki fikirleri ve uygulamaları yapıcı olarak eleştirdi. Öğretmen kolaj çalışmasının, yüzey üzerine değişik malzemelerin yapıştırılması ile herhangi bir konunun bir bütünlük içerisinde görsel hale getirilmesi olduğu konusundaki bilgiler paylaştı. Yapılan çalışmalar, sanatın elemanları ve ilkeleri dikkate alınarak, estetik değerler ön planda tutularak, uygun şekilde oluşturulmuştur.

Beş haftalık süreç içerisinde öğretmen, öğrencileri gözlemlemiş ve öğrencilerin sürece ilgilerini değerlendirmiştir. Süreç sonucunda da, oluşturulan proje ve üç boyutlu çalışma ile birlikte değerlendirilerek, öğrencilerin toplamda aldığı puanları hesaplamıştır. 11.04.2014 tarihi itibarıyla de farklı disiplinlerle işbirliği uygulaması sonunda, başarı testi tekrar uygulanarak süreç bitirilmiştir.

3. 6. 3. Kontrol Grubuna Uygulanan Mevcut Öğretim Uygulamaları

Kontrol grubunu oluşturan 6/D sınıfında, uygulamanın başlatıldığı süreç itibarı ile başarı testi, öntest olarak uygulanmıştır. Mevcut yöntemin uygulandığı ortamda, önce sınıf

yoklaması alınmış ve ardından konu kısaca açıklanmış, konu hakkında sözlü bilgiler aktarılmıştır. Öğrenciler bir önceki derslerde getirmeleri gereken malzemeler hakkında bilgilendirildiği için, öğretmen tarafından sözlü anlatım tamamlandıktan sonraki haftalarda uygulamaya geçilmiştir. Ders araç, gereçlerini getirmeyen öğrenciler uyarılmıştır.

Beş haftalık süreç içerisinde her ders, bir önceki dersin tekrarı şeklinde sürdürülmüş ve sözel bilgiler eşliğinde çalışmalar tamamlanmıştır. Öğretmen, süreç sonunda değerlendirme yaparken sadece sanatsal çalışmayı değil öğrenilen sözel bilgileri de göz önüne almıştır. Değerlendirme aşamasında süreç dikkate alınmamıştır. 11.04.2014 tarihi itibarıyla de kontrol grubu öğrencilerine, başarı testi tekrar uygulanmış ve süreç bitirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4. 1. Araştırmanın Nicel Bulgu ve Yorumları

4. 1. 1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

1. "Kontrol gurubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?"

Araştırmanın birinci alt problemi olan "Kontrol gurubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklindedir. Kontrol grubu öğrencilerinin başarı (öntest-sontest) puanlarının karşılaştırılması Ancova ile analiz edilerek, uygulama sonucu elde edilen başarı dereceleri arasında anlamlı fark olup olmadığı, Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11'de sunulan geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin öntest-sontest başarı puanlarının sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, deney grubu öğrencilerinin, öğretim öncesi öntest erişim puan ortalaması $X= 34,15$ ve standart sapması $s=7,83$; sontest erişim puan ortalaması ise $X=37,25$ ve standart sapmalarının $s=7,57$ olduğu görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı test edildiğinde ise kontrol grubundaki öğrencilerin ön ve son test puanları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir.

Elde edilen bu sonuçlara göre geleneksel öğrenme yaklaşımına göre işlenen görsel sanatlar dersi sonucunda öğrencilerin başarı durumlarında çok azda olsa bir artışın olduğu ama bu artışın öğrencilerin başarı düzeyini değiştirmedini göstermektedir.

4. 1. 2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

2. " Deney grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?"

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Deney grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklindedir. Bu alt problemi test etmek için, deney grubu öğrencilerine 5 haftalık süre boyunca görsel sanatlar müfredatından Tarihi Eserler" ve "Anadolu Uygarlıkları "etkinlikleri, geleneksel yöntemlere göre uygulanmıştır. Uygulanan süreç sonucunda elde edilen kazanımları ortaya koymak amacıyla, 30 sorudan oluşan bir başarı testi uygulamadan önce ve sonra öğrencilere öntest-sontest olarak uygulanmış ve başarı puanları yoklanmıştır. Deney grubu öğrencilerinin başarı (öntest-sontest) puanlarının karşılaştırılması, bağımsız Ancova ile analiz edilerek uygulama

sonucunda elde edilen başarı dereceleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı, Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11'de sunulan, disiplinlerarası işbirliğinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin öntest-sontest başarı puanlarının sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, deney grubu öğrencilerinin öğretim öncesi öntest başarı puan ortalaması $X=34,15$ ve standart sapması $s=7,83$ sontest başarı puan ortalaması ise $X=37,25$ ve standart sapmalarının $s=7,57$ olduğu görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile test edildiğinde deney grubunun ön ve son test puanları arasında anlamlı fark gözlenmiştir.

Bu fark, son test puanlarının ($X=37,25$, $Ss=7,57$) ön test puanlarından ($X=34,15$, $Ss=7,83$) anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla deney grubunun öntest-sontest başarı puanları arasında sontest başarı puanları lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

4. 1. 3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

3. “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır ve öğrencilerin elde ettikleri kazanımlar kalıcı mıdır?”

Deney ve kontrol gruplarının ön test, son test ve izleme çalışmalarından elde edilen sonuçlar arasında anlamlı fark olup olmadığını test etmek amacıyla tekrarlı ölçümler (repeated measurement) testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmektedir. Ölçümlerle ilgili veriler Tablo 11'de görülmektedir.

Tablo 11. Öntest-Sontest ve İzleme Çalışmalarına Dönük Tanımlayıcı Bulgular.

		Tanımlayıcı Bulgular		
	Grup	Ortalama	Ss	N
öntest	Deney	34,1500	7,83565	20
	Kontrol	35,8889	10,77518	18
	Toplam	34,9737	9,25462	38
sontest	Deney	37,2500	7,57333	20
	Kontrol	33,3889	9,48769	18
	Toplam	35,4211	8,63879	38
izleme	Deney	41,8500	7,60384	20
	Kontrol	32,3889	8,66459	18
	Toplam	37,3684	9,33294	38

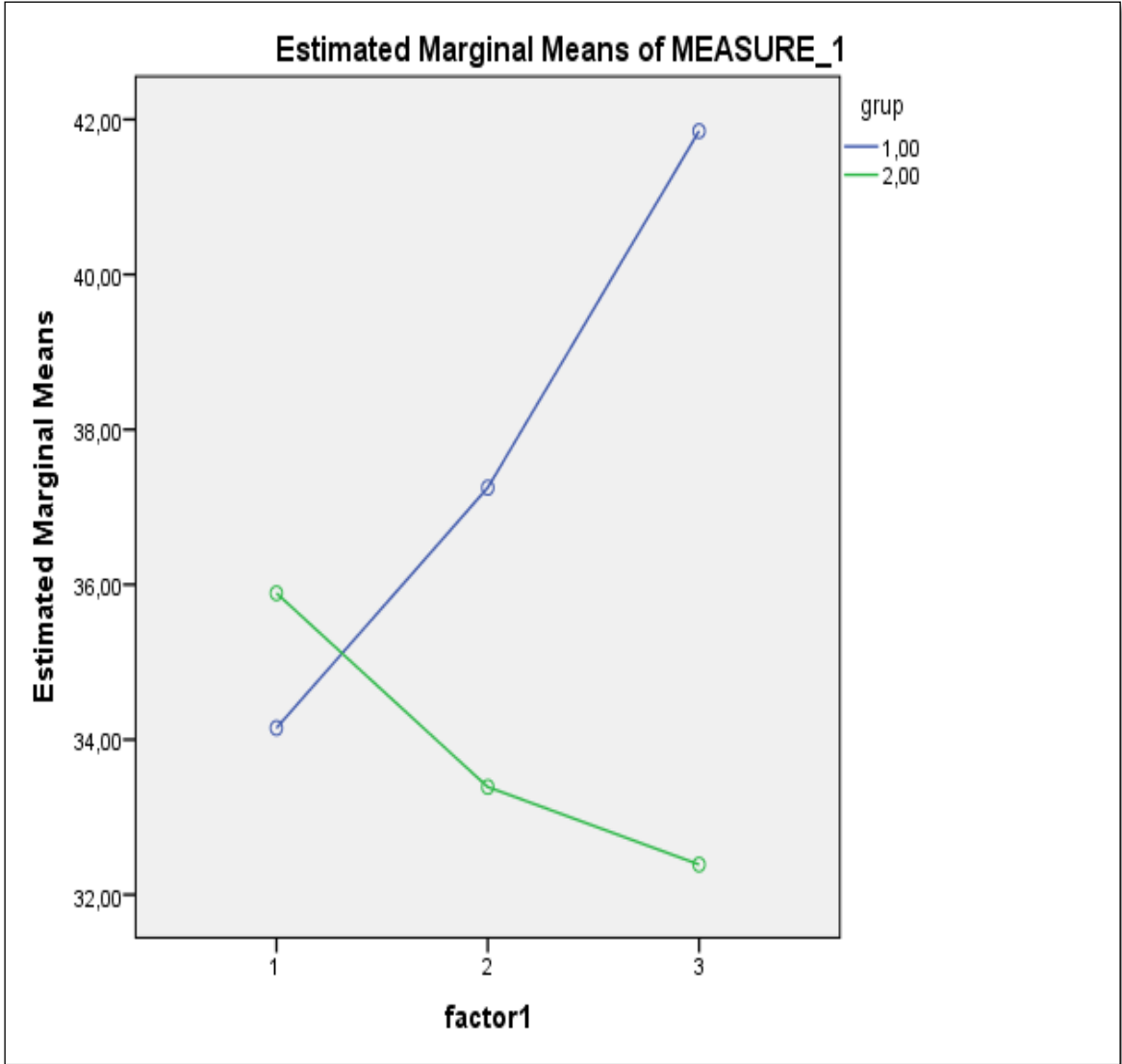
Yukardaki tabloda deney grubunun toplam puanlarında bir artış olduğu görülmektedir. Bu artışın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan işlemde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle verilerin analize uygun olup olmadığını ve buna dayalı olarak hangi testin seçileceğini kararlaştırmak için Mauchly's testi yapılmıştır. Eğer bu testin anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ ise böyle bir durumda Greenhouse-Geisser testinin sonucu kullanılır. Ancak burada p değeri 0.05'den büyük olduğu için ($p = 0.88$), Sphericity Assumed testinin sonucunun kullanılması uygundur.

Buna göre sadece ölçümler dikkate alındığında ön test, son test ve izleme çalışmalarının puanları arasında anlamlı fark yoktur ($F(2, 72) = .599, p > .55$). Buna karşın ölçüm ve grup etkileşimi dikkate alındığında ise üç farklı ölçüm arasında anlamlı farklar olduğu görülmektedir ($F(2, 72) = 3.642, p < .031$). Bu durum yapılan deneysel uygulamanın sonuçlarının başarı puanlarını anlamlı yönde arttırdığını ve deney çalışması sonrasında puanların kalıcı hale geldiğini göstermektedir.

Tablo 12. Tekrarlı Ölçümlerin Sonuçları

Kaynak		Tip III KT	Sd	KO	F	Sig.
Ölçüm	SphericityAssumed	97,768	2	48,884	,599	,552
	Greenhouse-Geisser	97,768	1,985	49,249	,599	,551
	Huynh-Feldt	97,768	2,000	48,884	,599	,552
	Lower-bound	97,768	1,000	97,768	,599	,444
Ölçüm * Grup	SphericityAssumed	594,189	2	297,095	3,642	,031
	Greenhouse-Geisser	594,189	1,985	299,311	3,642	,031
	Huynh-Feldt	594,189	2,000	297,095	3,642	,031
	Lower-bound	594,189	1,000	594,189	3,642	,064
Hata	SphericityAssumed	5873,933	72	81,582		
	Greenhouse-Geisser	5873,933	71,467	82,191		
	Huynh-Feldt	5873,933	72,000	81,582		
	Lower-bound	5873,933	36,000	163,165		

Aşağıda deney ve kontrol grubunun üç farklı zamandaki puanlarının dağılımı grafik halinde verilmektedir.

Şekil 4. Deney ve kontrol gruplarındaki puanların değişimi (Mavi: deney grubu Yeşil: kontrol grubu)

Bu sonuca göre, farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine göre gerçekleştirilen etkinliğin geleneksel öğretim uygulamalarına göre, öğrencilerin başarılarında daha yüksek düzeyde artış sağladığı ve başarının kalıcılığında da etkili olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin, başarılarına ilişkin gözlenen değişmelerin deney grubunda yapılan işlemlere bağlanabileceğini göstermektedir. Diğer bir ifade ile deney grubu başarı puanlarındaki bu farkın, uygulanan farklı disiplinlerle işbirliği yöntemini kullanmalarına, öğrenme esnasında bilgiyi kendilerinin araştırıp yapılandırmasına ve eski bilgileriyle birleştirmesine, birbirleriyle fikir alış verişi yapıp, birbirlerinin gelişmelerini desteklemelerine, bilgiyi ezberlemekten ziyade, araştırarak öğrenmeye ve öğrendiklerini gerçek yaşamda kullanmaya bağlı olduğu söylenebilir.

Kontrol grubunda ise, geleneksel öğrenme yaklaşımına göre uygulanan etkinliğinin sonucunda, öğrencilerin başarı durumlarında çok az da olsa bir artışın olduğu ama bu artışın öğrencilerin başarı düzeylerini değiştirmedini göstermektedir. Ortaya çıkan bu sonuç, öğrencilerin derse aktif olarak katılım göstermediğinden veya uygulanan yöntemden kaynaklanıyor olabilir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin farklı disiplinlerle işbirliğinin başarı düzeylerine ve bilginin kalıcılığına katkısı tartışılmıştır. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması inceleniş sırasına uygun olarak yapılmıştır.

Araştırma sonucunda yapılan ANCOVA testinde ortaokul 6. sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde farklı disiplinlerle işbirliği yöntemi ile geleneksel yöntem karşılaştırılmış ve farklı disiplinlerle işbirliği yöntemi uygulanan öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Bilinmelidir ki öğrenmenin gerçekleşebilmesini sağlayan en önemli değişkenlerden birisi öğretim yöntemleridir. Disiplinlerarası program tasarımında, okullarda okutulan disiplinlerdeki periyodik ünite veya derslerin (Dilbilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Güzel sanatlar, Müzik ve Beden Eğitimi gibi) birlikte düşünülerek düzenlenmesi söz konusudur. Yıldırım'ın da belirttiği gibi (1996,89), disiplinlerarası öğretimin özünde geleneksel konu alanlarının belirli kavramlar etrafında anlamlı bir biçimde bir araya getirilmesi söz konusudur. Böyle bir öğretim yaklaşımının sonunda öğrenciler, değişik bakış açılarıyla farklı disiplinlerarasında daha derin ilişki kurmayı öğrenerek, olaylar, olgular, kavramlar ve fikirler arası ilişkileri daha açık olarak öğrenirler ve bunlar üzerine yeni ve farklı bilgileri daha kolay yapılandırır.

Araştırmaya bakıldığında; ortaokul 6. Sınıfta öğrenim gören kontrol grubu ve deney grubu öğrencileri arasında, farklı disiplinlerle işbirliğine dayalı öğretim yöntemi kullanıldığında deney grubunun başarısında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Bu fark deney grubunun son test puanlarının (Ort=0.84, Ss=0,09), kontrol grubunun son test puanlarından (Ort=0.61, Ss=0,16) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Elde edilen bu bulgular diğer araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Yıldırım (1996)'ın yapmış olduğu araştırma sonucuna göre de; disiplinlerarası öğretimin yaygınlık kazanabilmesi için, bir takım etkili uygulamalardan yola çıkarak örnekler oluşturmak ve tüm okullarda bu tür uygulamaları başlatabilmek ve sürdürürebilmek için gerekli olan kapasitenin oluşmasına yardımcı olmak gerekmekte olduğu açıkça vurgulanmaktadır.

Ayrıca ölçüm ve grup etkileşimi dikkate alındığında üç farklı ölçüm arasında anlamlı farklar olduğu görülmektedir ($F(2, 72)=3.642, p<.031$). Kalıcılık testi de dikkate alındığında; Duman ve Aybek (2003)'e göre günümüzün, eğitim-öğretim anlayışı, bilginin ezberlenip depolanması değil, bilgiyi nerede nasıl bulup kullanacağına dayalı düşünme ve problem çözme sürecine yönelik bir anlayışın benimsemesidir. Öğretim yöntemleri, öğrencinin bireysel gelişim özelliklerine, öğrencinin öğretme-öğrenme sürecindeki psikolojik durumuna, dış koşulların etkisini dikkate almaya ve öğrencinin motivasyonunu

artırmaya uygun nitelikte olmalıdır. Bu öğretim yöntemleri, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin etkin çabasını ve üst düzey verimliliğini sağlamalıdır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularıyla ilgili ulaşılmış sonuçlara ve araştırma sonucunda dayanılacak ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6. 1. Sonuçlar

“Ortaokullarda Farklı Disiplinlerde İşbirliğinin Görsel Sanatlar Dersindeki Başarıya Etkisi” adlı bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

6. 1. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Ortaokul 6. sınıf görsel sanatlar dersinde, geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin öntest-sontest (başarı) puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla öntest-sontest arasındaki farkın, geleneksel öğretim uygulamalarına bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

6. 1. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Ortaokul 6. sınıf görsel sanatlar dersinde farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine göre hazırlanmış etkinliklere katılan deney grubu öğrencilerinin öntest-sontest (başarı) puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuca göre, görsel sanatlar dersinde farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine göre hazırlanmış etkinliklerin, öğrencilerin başarılarında anlamlı bir artış sağladığı söylenebilir. Elde edilen bu sonuç, öğrenci başarılarına ilişkin saptanan değişimlerin, deney grubunda gerçekleştirilen farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine bağlı olduğunu göstermektedir.

6. 1. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Ortaokul 6. sınıf görsel sanatlar dersinde, farklı disiplinlerle işbirliği yaklaşımına göre hazırlanmış etkinliklere katılan deney grubu öğrencileriyle, geleneksel yöntemine göre hazırlanmış etkinliklere katılan kontrol grubu öğrencilerinin sontest başarı puanları arasında, deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan yapılan kalıcılık testiyle de deney grubu öğrencilerinin sontest ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu da sonucuna varılmıştır.

Bu durum araştırmacının uyguladığı yöntemin, geleneksel yönteme göre daha başarılı olduğu ve süreç içerisinde farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine göre hazırlanmış etkinlikler sonucunda, öğrencilerin elde ettikleri kazanımların kavrama düzeyinde kalıcı olduğunu göstermiştir. Diğer taraftan ise geleneksel yöntemin sürdürüldüğü kontrol grubunda, süreç içerisinde uygulanan sntest ve kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak, başarı düzeylerinde anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6. 2. neriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı neriler

Mevcut yöntemle yapılan derslerin, çocuğun yaratıcılığını ve sanatsal gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülerek, bunu ortadan kaldırmak için görsel sanatlar eğitimcileri yaratıcı, estetik bilince sahip, hayal gücü geniş, problemler karşısında araştıran, düşünen, çözümler üreten öğrenciler yetiştirmelidirler. Bunu gerçekleştirebilmek için ise modern çağa uygun, farklı disiplinlerle işbirliğine dayalı ğretim yöntemi gibi, alternatif yöntemleri görsel sanatlar dersi amaçları doğrultusunda planlayıp, uygulamaları faydalı olacaktır.

Farklı disiplinlerle işbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin görsel sanatlar dersinde başarılarını arttırdığından, farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine, ortaokul görsel sanatlar dersi müfredatında yapılacak olan etkinliklerde daha fazla yer verilmesi ve içeriğin bu yönde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Ortaokulda, görsel sanatlar dersine yönelik uygulamalarda, farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine yönelik etkinliklere daha fazla yer verilmelidir. Özellikle bilişsel alanın kavranmasına ve daha üst düzey davranışların kazandırılmasına ve kazanılan bu bilgilerin kalıcılığına olumlu katkı sağladığından dolayı, ortaokul 6. sınıf görsel sanatlar dersinde gerçekleştirilmiş olan bu uygulamanın, diğer yaşlarda ve sınıf düzeylerinde de etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle çeşitli ğretim kademelerinde de yöntemin denenmesi önerilmektedir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Dayalı neriler

Yapılan literatür taramasında, görsel sanatlar alanında farklı disiplinlerle işbirliği yöntemiyle ilgili olarak kuramsal bir çalışmaya rastlanmamıştır. Özellikle Türkçe kaynakların, son derece yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu bakımdan görsel sanatlar dersinde, farklı disiplinlerle işbirliği yöntemine yönelik, kuramsal temel oluşturulması amacıyla daha kapsamlı çalışmalar yapılması faydalı olacaktır. Görsel sanatlar dersinde, hangi yöntemlerin denenebileceği konusunda yeni araştırmalar yapılmalıdır.

Görsel sanatlar dersi, öğretim programı ve kılavuzunda farklı disiplinlerle işbirliği uygulamasına ve diğer uygulamalara yönelik, yeteri kadar açıklama bulunmadığı, yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Türkiye’de görsel sanatlar dersinin gelişimi açısından, gerekli düzenlemelerin yapılması önemli görülmektedir.

Kullanılan ölçme aracı ile ilgili sınırlılıklar dikkate alınmalıdır. Veri toplama süreçlerinin ve ölçme araçlarının daha verimli, daha objektif kullanılabilmesi açısından araştırmacıların dikkatli davranmaları önerilmektedir.

Uygulamada kullanılan başarı testindeki soru sayısının fazla olması öğrencilerin sıkılarak isteksiz bir şekilde soruları cevaplamalarına neden olabileceğinden bu hususa da dikkat edilmesi önerilmektedir.

Bu konuyla ilgili araştırmanın evreni daha geniş tutularak, farklı okul ve şehirlerde daha fazla örneklem grubuyla çalışılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Abacı, O. (2005). Müze ve eğitim. Anadolu Medeniyetler Müzesi 2003-2004 Yılı Eğitim Etkinlikleri, Müze Eğitim Atölyesi ve Çocuk Şenlikleri Yıllığı, Ankara, 55-87.
- Akhan, N. E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 146-162.
- Aktan, C. C. (2007). *Değişim çağında yükseköğretim*. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Akengin, Ç. (2014). İlköğretim 6. sınıf görsel sanatlar dersinde müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yönteminin öğrenci kazanımlarına etkisi. *Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 178-188.
- Aladağ, E. ve Sahinkaya, N. (2013). Sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının matematik ve sosyal bilgiler derslerinin ilişkilendirilmesine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21, 157-176.
- Alakuş, A. O. (2002). İlköğretim okulları 6. sınıf resim-iş dersi öğretim programındaki grafik tasarımı konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle ve bu yöntemine uygun düzenlenmiş ortamda uygulanması. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Atagök, T. (1999). *Müze-toplum ilişkisinde eğitim, yeniden müzeciliği düşünmek*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Atasoy, N. (1997). Müzelerimizdeki eğitime yönelik çalışmaların irdelenmesi, Türk Müzeciliği Sempozyumu, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Aybek, Ö. G. B. (2001). İlköğretim 4 sınıf sosyal bilgiler dersi öğretiminin sosyal ve diğer bilimlerle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 1-48.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 35-38.
- Balcı, Y. B. (2004). *Estetik*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Berger, J. (1970). *Interoduction, oecd-ceri interdisciplinary Problems of teachingand research in universities*. French Ministry of Education.
- Boyer, C. L. (1996). *Using museum resources in the K-12 social studies curriculum*. ERIC Digest.
- Bölükoğlu, H. (2002). Bilgi çağında eğitim fakültelerinde resim-iş eğitiminin genel bir değerlendirmesi. *Ankara Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 3, 247-259.

- Buyurgan, S. (1996). Sanat kültürü yansıtır. *Milli Eğitim Dergisi*, 131.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *Deneyisel desenler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Erhat, A. (2000). *Mitoloji sözlüğü* (1. bs., C. 1). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Erinç, S. (1995). *Kültür sanat sanat kültür* (1. Baskı). İstanbul: Çınar Yayınları.
- Freedman, K. and Wood, J. (1999). Reconsidering critical response: Student judgments of purpose, interpretation, and relationships in visual culture. *Studies in Art Education*, 128-142.
- Çolak, E. (2006). İşbirliğine dayalı öğretim tasarımının öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarına, akademik başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Demirel, Ö. (2001). *Eğitim sözlüğü* (5. bs., C. 1). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Duman, B. ve Aybek, B. (2003). Süreç temelli ve disiplinlerarası öğretim yaklaşımlarının karşılaştırılması. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü Dergisi*, 11.
- Düz, N. (2010). Çevrenin sanatçı yaratıcılığına etkileri ve sanat eğitimi. *Akademik Bakış Dergisi*, 19.
- Güçlü, Y. ve Ersözlü, Z. N. (2003). İşbirliğine dayalı öğrenmenin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ve hatırd tutma düzeylerine etkisi. *Sakarya Üniversitesi*, 87-96.
- İbrahimgil, M. Z. (2013). *Lise sanat tarihi I*. Ankara: Koza Yayınevi.
- İşler, A. Ş. (2004). Sanat eğitiminde disiplinlerarası-tematik yaklaşım. *Ankara Milli Eğitim Dergisi*, 163.
- Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation*. Association for Supervision and Curriculum Development, 1250 N. Pitt Street, Alexandria, VA 22314.
- Kalyoncu, R. (2009). İlköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersi kent projesi konusunda proje tabanlı öğrenmeye dayalı bir uygulama örneği. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karasal, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim (Görmek öğrenmek yaratmak)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Manifold, M. C. (1997). Picture books as a social studies resource in the elementary school classroom: ERIC Digest. ERIC clearing house for social studies/social science education.

- Mercin, L. ve Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi*, 9, 14-20.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *İlkokul ve ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü. (2012). *Görsel sanatlar dersi (1-8. sınıflar) öğretmen klavuz kitabı*. Ankara: Peşkersoy, E. ve Yıldırım, O.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü (2006). *İlköğretim sanat etkinlikleri dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü. (2012). *Görsel sanatlar dersi (1-8. sınıflar) öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Peşkersoy, E. ve Yıldırım, O.
- Saylan, N. (1998, Eylül). Anasınıfı program tasarısı ve uygulamasının değerlendirilmesi, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Taşdemir, M. ve Taşdemir, A. (2011). İlköğretim müfredatındaki fen ve dil temelli derslerin disiplinlerarası yaklaşımla incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21,1.
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Türk, İ. C. ve İşleyen, T. (2004). Tarih dersi öğretiminde matematik dersinin yeri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9, 445-455.
- Uçan, Ali (2002). Türkiye'de çağdaş sanat eğitiminde öğretmen yetiştirme süreci ve başlıca yapılanmalar, 1. Sanat Eğitimi Sempozyumu, Gazi Üniversitesi , Ankara.
- Ürey, M., Çepni, S., Köğce,D. ve Yıldız,C. (2013). Serbest etkinlik çalışmaları dersi kapsamında geliştirilen disiplinlerarası okul bahçesi programının öğrencilerin bazı matematik kazanımları üzerine etkisinin değerlendirilmesi, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*. 3, 37-58.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.

8. EKLER

EK 1: Trabzon İli Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 82438636/604/835514

25/02/2014

Konu: Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi İlknur PEHLİVAN'ın Yrd. Doç. Dr. Raif KALYONCU danışmanlığında hazırlamış olduğu çalışmasını Akçaabat Yıldızlı Toki Ortaokulunda (eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan) uygulama isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hızır AKTAŞ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
.../02/2014

Halil İbrahim ERTEKİN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Adres : Trabzon Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Birimi Ek Bina Kat-1 TRABZON
TİF : 0 462 230 20 94-1400
e-posta : arge61@meb.gov.tr
trabzonarge61@gmail.com
trabzonarge61@hotmail.com

EK 2 : Başarı Testi (Öntest-Sontest)

EK 3: BAŞARI TESTİ (ÖNTEST-SONTEST)

Açıklama: Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersi ile farklı disiplinlerle işbirliğinin, öğrenci başarısına etkisini değerlendirilmek istenmektedir. Aşağıda derslerin içeriği, bireysel bilgi ve yeterlilik konusunda hazırlanmış sorular yer almaktadır. Aşağıdaki sorulara size en uygun ve özellikle kendi yeterliliğini temsil eden seçenekleri işaretleyerek cevap veriniz. Vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

İlknur PEHLİVAN

1. Aşağıdakilerden hangisi müzenin tanımıdır?

- A) Tarihsel değeri olan nesnelere toplanarak sergilendiği yerlerdir.
- B) Evimizde değer verdiğimiz, sevdiğimiz eşyaları kullanmamaktır.
- C) Toprakta çıkarılan eski kalıntıların iyice temizlenmesidir,
- D) Zengin insanların pahalı eşyalarının saklandığı yerlerdir.

2. Aşağıdakilerden hangisi bir müze türü değildir?

- A) Arkeoloji müzesi
- B) Tarih Müzesi
- C) Açık Hava Müzesi
- D) Fen Müzesi

3. Aşağıdakilerden hangisi müzelerin amaçlarından biridir?

- A) Zengin olmamızı sağlar.
- B) Eski eşyalardan kurtulmamızı sağlar
- C) Tarihi eserleri gün ışığına çıkarmak.
- D) Tarihi eserleri satarak para kazanmak.

4. Türkiye’de ilk Müze kurucusu kimdir?

- A) Ali Rıza Bey
- B) Osman Hamdi Bey
- C) Kanuni Sultan Süleyman
- D) İsmet İnönü

5. Aşağıdakilerden hangisi müzelerde uyulması gereken kurallar arasında değildir?

- A)Eserlere zarar vermemek ve hiçbir şekilde dokunmamak,
- B)Fotoğraf çekerken flâş kullanmamak,
- C)Müze içerisinde başkalarını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle konuşmak,
- D) Sergi salonu içerisinde herhangi bir şey yiyip-içmemek.

6.Mozaik sanatının en iyi örneklerinin sergilendiği müzemiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hatay (Antakya) Müzesi
- B) Antalya Arkeoloji Müzesi
- C)Bodrum Arkeoloji Müzesi
- D)Konya Arkeoloji Müzesi

7. Sümerlerin uygarlıklarını kurduğu bölge hangisidir?

- A) Mısır
- B) Anadolu
- C)Mezopotamya
- D)Afrika

8. Kültür ve medeniyet tarihi ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A)İnsan toplulukları her yerde, aynı zamanda, aynı çağı yaşamıştır
- B)Farklı kültürle, çeşitli alanlarda birbirlerini etkilemişlerdir.
- C)Geçmiş medeniyetler, arkeolojik kazılarda da ortaya çıkmıştır
- D)Göçler medeniyetlerin yayılmasında etkili olmuştur.

9. I. Mağara duvarlarına renkli insan ve hayvan figürleri çizilmiştir

II. Taştan küçük heykeller ve gerdanlıklar yapılmıştır.

III. Alfabe, para ve takvim bulunmuştur.

Yukarıda özellikleri verilen çağ hangisidir?

- A) Yeni Çağ
- B) İlk Çağ
- C)Orta Çağ
- D)Yakın Çağ

10. Tarihi bir mekânda yapılan arkeolojik kazıda çok sayıda takı ve süs eşyaları bulunmuştur. Bu kazıda bulunan malzemelerle aşağıdakilerden hangisi arasında anlamlı bir ilişki kurulabilir?

- A) Zanaatkârlık
- B)Hayvancılık
- C)Ticaret
- D)Tarım

11.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi” hangi şehrimizde bulunmaktadır?

- A)İstanbul
- B) Trabzon
- C)Paris
- D)Ankara

12. Aşağıda adı geçen kalıntılardan hangisi Trabzon ilimiz içerisinde?

- A)Sümela Manastırı
- B)Efes Harabeleri
- C)Kapadokya
- D)Pamukkale

13. Aşağıdaki uygarlıklardan hangisi Anadolu'da kurulmamıştır?

- A) Hititler   B) Frigler   C) Asurlular   D) Vikingler

14. Aşağıda Anadolu uygarlıkları ve başkentleri eşleştirilmiştir. Bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Hitit-Hattuşaş   B) Sümer-Sürmene   C) Lidya-Sardes   D) Asur-Ninova

15. Tales, Pisagor, Hipokrat gibi filozoflarıyla bilinen medeniyet hangisidir?

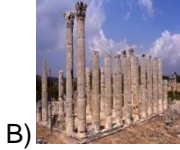
- A) Lidyalılar   B) İyonlar   C) Urartular   D) Hititler

16. "Yeraltında yapılan kazılar sonucu elde edilen buluntular, tarih öncesi devirler hakkında önemli bilgiler verir."

Aşağıdakilerden hangisi tarih öncesi döneme ait buluntular arasında yer almaz?

- A) Savaş aletleri   B) Tarım aletleri   C) Makine parçaları   D) Süs eşyaları

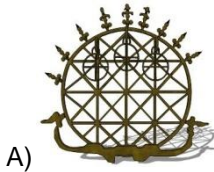
17. Aşağıda verilen resimlerden hangisi bize geçmiş medeniyetler hakkında bilgi veremez?

18. Aşağıdakilerden hangisi bir müzeye ait değildir?

19. Aşağıdaki resimlerden hangisi Anadolu uygarlıklarına ait bir eser değildir?

20. Anadolu'ya "uygarlıkların beşiği" denilmesinin nedeni nedir?

- A) Anadolu'da çok fazla çocuk olmasından.
 B) Marangozluğun çok gelişmiş olmasından.
 C) Anadolu'da birçok uygarlığın kurulmasından.
 D) Çağdaş bir ülke olduğumuzdan.

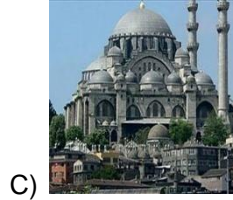
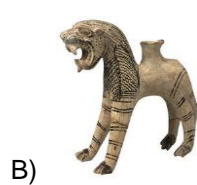
21. Hititlerin başkenti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Semahöyük   B) Alacahöyük   C) Çatalhöyük   D) Hattuşa

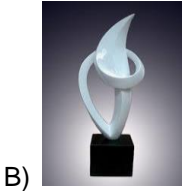
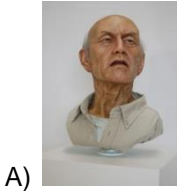
22. Dünyada ilk parayı bulan uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İyonyalılar   B) Kayralılar   C) Lidyalılar   D) Persler

23. Aşağıdaki resimlerden hangisi mimari bir esere aittir değildir?

24. Aşağıdaki resimlerden hangisi eski uygarlıklara ait bir eserdir?

25. Yanda gördüğünüz eser nasıl yapılmıştır?

- A) Çamur ve su kullanılarak.
 B) Taş ve Çekiç kullanarak
 C) Çimento ve kürek kullanarak
 D) Değerli taşlar ve boya kullanarak

26. Aşağıdakilerden hangisi tarihe yardımcı bilimlerden değildir?

- A) Matematik   B) Coğrafya   C) Arkeoloji   D) Astronomi

EK 3: Başarı Testinin Kazanımlara Göre Dağılımı

<div style="text-align: center;"> <p>KAZANIMLAR</p> <p>BAŞARİTESTİ</p> </div>	<p>1. KAZANIM: Müzedeki eserlerle, bu eserlerin ait oldukları dönemlerdeki sanat anlayışı arasında ilişki kurar. (M.B)</p>	<p>2. KAZANIM: Değişik kültürlere saygı duyar.(M.B)</p>	<p>3. KAZANIM: Eserler aracılığıyla Anadolu Uygarlığını tanıır.(M.B)</p>	<p>4. KAZANIM: Görsel Tasarımlarında Anadolu Uygarlıklarına ait eserlerden yararlanır.(MB)</p>	<p>5. KAZANIM: Müzelerdeki eserlerden yola çıkarak çeşitli görsel tasarımlar yapmanın kendi kültür birikimine katkısını tartışır.(M.B)</p>	<p>6. KAZANIM: Gösterilen Sanat Eserinde anlatılan ve anlatılması mümkün olan düşünce ve duyguları tahmin eder.(GSK)</p>	<p>7. KAZANIM: Ülkemizin müze, ören yeri, tarihi eser, anıt v.b zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.(M.B)</p>
S.1. Aşağıdakilerden hangisi müzenin tanımıdır?	*						
S.2. Aşağıdakilerden hangisi bir müze türü <u>değildir</u> ?					*		
S.3. Aşağıdakilerden hangisi müzelerin amaçlarından biridir?							*
S.4. Türkiye'de ilk Müze kurucusu kimdir?							*
S.5. Aşağıdakilerden hangisi müzelerde uyulması gereken kurallar arasında <u>değildir</u> ?		*					
S.6. Mozaik sanatının en iyi örneklerinin sergilendiği müzemiz aşağıdakilerden hangisidir?			*				
S.7. Sümerlerin uygarlıklarını kurduğu bölge hangisidir?			*				
S.8. Kültür ve medeniyet tarihi ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u> ?				*			
S.9. I. Mağara duvarlarına renkli insan ve hayvan figürleri çizilmiştir. II. Taştan küçük heykeller ve gerdanlıklar yapılmıştır. III. Alfabe, para ve takvim bulunmuştur. Yukarıda özellikleri verilen çağ hangisidir?					*		
S.10. "Tarihi bir mekânda yapılan arkeolojik kazıda çok sayıda takı ve süs eşyaları bulunmuştur." Bu kazıda bulunan malzemelerle aşağıdakilerden hangisi arasında anlamlı bir ilişki kurulabilir?	*						
S.11. "Anadolu Medeniyetleri Müzesi" hangi şehrimizde bulunmaktadır?							*
S.12. Aşağıda adı geçen kalıntılardan hangisi Trabzon ilimiz içerisinde?							*
S.13. Aşağıdaki uygarlıklardan hangisi Anadolu'da kurulmamıştır?			*				
S.14. Aşağıda Anadolu uygarlıkları ve başkentleri eşleştirilmiştir. Bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?			*				
S.15. Tales, Pisagor, Hipokrat gibi filozoflarıyla bilinen medeniyet hangisidir?					*		
S.16. "Yeraltında yapılan kazılar sonucu elde edilen buluntular, tarih öncesi devirler hakkında önemli bilgiler verir." Aşağıdakilerden hangisi tarih öncesi döneme ait buluntular arasında <u>yer almaz</u> ?		*					
S.17. Aşağıda verilen resimlerden hangisi bize geçmiş medeniyetler hakkında bilgi <u>veremez</u> ?	*						
S.18. . Aşağıdakilerden hangisi bir müzeye ait değildir?	*						

S.19. Aşağıdaki resimlerden hangisi Anadolu uygarlıklarına ait bir eser değildir?	*						
S.20. Anadolu'ya "uygarlıkların beşiği" denilmesinin nedeni nedir?		*					
S.21. Hititlerin başkenti aşağıdakilerden hangisidir?							*
S.22. Dünyada ilk parayı bulan uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?					*		
S.23. Aşağıdaki resimlerden hangisi mimari bir esere aittir <u>değildir</u> ?			*				
S.24. Aşağıdaki resimlerden hangisi eski uygarlıklara ait bir eserdir?			*				
S.25. Yanda gördüğünüz eser nasıl yapılmıştır?	*						
S.26. Aşağıdakilerden hangisi tarihe yardımcı bilimlerden değildir?					*		
S.27. Sümerlerin Mezopotamya'da kurdukları şehir devletlerine ne ad verilir?		*	*				
S.28. Aşağıdakilerden hangisi, yazıyı bilen bir kültür ve uygarlıktan kalmıştır?				*			
S.29. İlk insanların, araç ve gereç yapmada, aşağıdakilerin hangisini en önce kullanmışlardır?				*			
S.30. Aşağıdakilerden hangisi, Anadolu'nun tarih öncesi dönemlerinde ilk kurulan yerleşim yeridir?		*					

EK 4: Deney Gurubuna Uygulanacak Olan Farklı Disiplinlerle İşbirliği Uygulamalarının Planlama Aşaması(Günlük Planlar)

1. HAFTA	
Etkinlik Adı	Uygarlık Sembolleri
Konu	Anadolu Uygarlıkları
Tarih	24 Şubat - 03 Mart 2014
DERS	Görsel Sanatlar
SINIF	6
YAKLAŞIK SÜRE	1 ders saati

TEMEL BECERİLER: Araştırma, Millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma, Girişimcilik, Sorumluluk alma, Bilgi teknolojilerini kullanma, Başladığı işi bitir.

ÖĞRENME ALANI: Müze Bilinci

KAZANIM:

1. Müzedeki eserlerle, bu eserlerin ait oldukları dönemlerdeki sanat anlayışı arasında ilişki kurar.(MB)
2. Değişik Kültürlere saygı duyar.(MB)
3. Eserler aracılığıyla Anadolu Uygarlıklarını tanır.(MB)
4. Görsel Tasarımlarında Anadolu Uygarlıklarına ait eserlerden yararlanır.(MB)

ARAÇ ve GEREÇLER: İlk çağ yerleşmeleri ile bu yerleşmelerde bulunan eserlere ait fotoğraflar. Türkiye Tarihi ve Turistik Yerler Haritası

YÖNTEMLER: Tartışma, Anlatım, Beyin Fırtınası, Araştırma, Sunum

DUYUŞSAL ve DÜŞÜNSEL HAZIRLIK: Öğrencilerden; Anadolu uygarlıklarına ve onlara ait eserleri araştırmaları istenir.

SÜREÇ:

1. Öğrencilere ders öncesinde Anadolu'da yaşamış Uygarlıkların kullandığı semboller ve anlamları ile ilgili araştırma ve doküman ile beraber derse gelmeleri istenir.
2. Öğrencilere "Anadolu'nun hemen her köşesindeki kent, kele ve benzeri tarihi yapılarla geçmiş dönemlerden kalma araç ve gereçlerin bulunması, sizde ne gibi düşünceler oluşturuyor?" sorusunu yöneltmek Anadolu'nun dünyanın ilk yerleşme alanlarından olduğunu kavratınız. Çevrelerinde bulunan kalıntılardan örnekler vermelerini isteyiniz.
3. Öğrencilere, tarihin MÖ 3200 yıllarında yazının bulunmasıyla başladığını; daha önceki önemlerin de tarih öncesi çağlar olarak adlandırıldığını açıklayınız. Bu çağlara ait

bilgilere, buluntulardan ve yapılan kazılardan elde edilen araç ve gereçlerle ulaşıldığını belirtiniz.

4. İlk çağ insanların yerleşim yerlerinden olan höyük (hüyük) kavramını, "Tarih boyunca çeşitli nedenlerle yıkılan yerleşme alanlarında, yıkıntıların üst üste birikmesi ile tepeler oluşturduğu ve oluşun bu yapay tepelere höyük denildiğini söyleyiniz. Anadolu'da 1000'in üzerinde höyük olduğunun bilindiğini de vurgulayınız.
5. Öğrencilere, Anadolu'da tarih öncesi dönemlerde pek çok uygarlığın bulunduğu, bu uygarlıklardan birinin de Çatalhöyük'te kurulduğunu harita da göstererek belirtiniz. Çatalhöyük'ün Anadolu'da ki en eski yerleşim yeri olduğunu da önemle vurgulayınız. Öğrencilerinize "Çatalhöyük'ü gören var mı?" sorusunu yönelterek varsa görenlerin izlenimlerini ve gözlemlerini anlatmalarını isteyiniz.

6. Yandaki resmi öğrencilerinize göstererek şu açıklamayı yapınız; "Çatalhöyük evlerindeki duvar resimleri, yapıların duvarlarını süslemekteydi. Bu resimlerdeki temalarda hayvanlar, avcılar, geometrik biçimler, manzara resimleri gibi çok çeşitlilik içermektedir. Hayvanların hepsi de büyük ve insanlara zara verebilecek kadar güçlü görünmektedir. Resimlerde bu hayvanların çevrelerini sarmış küçük insanlar da yer almaktadır." Bu açıklamadan sonra öğrencilere Çatalhöyük'lülerin evlerinin duvarlarına daha çok hangi resimleri yaptıklarını ve yapma nedenlerini belirtmelerini isteyiniz.
7. Anadolu'da kurulun uygarlıklarla ilgili kısa bilgiler veriniz.

HİTİTLER: Başkenti Hattuşaş'tır. Hattuşaş bugünkü şehirlerimizden biri olan Çorum sınırları içerisindedir. Kabartmacılıkta oldukça ileri gitmişlerdir. Hitit Güneşi en önemli simgelerinden biridir.

SÜMERLER: Bu uygarlık Mezopotamya'da kurulmuştur. Yazı ve tekerleği ilk Sümerler bulmuşlardır. Şehir devletlerine "Site" adı verilir.

FİRİGLER: Başkenti Gordion'dur. Gordion, başkentimiz olan Ankara sınırları içerisindedir. "Kibele" en bilinen eserleridir. İnançlarına göre Bereket Tanrısını temsil eder.

LİDYALILAR: Başkentleri Sard'dır. Sard, bugünkü şehirlerimizden biri olan Manisa sınırları içerisinde. Ticaret için "Kral Yolu"nu kurmuşlar ve aynı zamanda Tarihte parayı bulan ilk topluluk olmuşlardır.

İYONLAR: Tarihte birçok bilim adamı yetiştirmişlerdir. Bunlar: Tıpta Hipokrat, tarihte Herodot, felsefede Diyojen, matematikte ise Pisagor ve Tales'tir.

URARTULAR: Başkenti Tuşpa'dır. Tuşpa, bugünkü şehirlerimizden biri olan Van sınırları içerisinde.

ASURLAR: Başkentleri Ninova 'dır. Tarihte ilk kütüphane ve arşiv sistemini Asurlular kurmuştur.

DEĞERLENDİRME:

1. Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı ve sınıf içerisinde gerektirdiği paylaşımı sağlanıp sağlanmadığı değerlendirilir.
2. Öğrencilere konu ile ilişkin sorular yöneltilir:
  - a) İşlediğimiz konuda en çok ilginizi çeken nokta hangisi oldu?
  - b) Uygulama esnasında en çok hoşunuza giden şey ne oldu?
3. Öğrencilerin "Etkinlik Değerlendirme Formu" nu doldurmaları sağlanır.

2. ve 3. HAFTA

Etkinlik Adı	Uygulama Sembolleri
Konu	Anadolu Uygarlıkları
Tarih	10-22 Mart 2014
DERS	Görsel Sanatlar
SINIF	6
YAKLAŞIK SÜRE	2 ders saati

TEMEL BECERİLER: Araştırma, Estetik yaşam kültürü edinme, Çevre ve doğa bilinci kazanma, Girişimcilik, Sorumluluk alma, Başladığı işi bitirme.

ÖĞRENME ALANI: Müze Bilinci

KAZANIM:

4. Anadolu Uygarlıklarına ait seçtiği bir eserle ilgili görsel tasarımlar yapar. (M.B)
7. Ülkemizin müze, ören yeri, tarihi eser, anıt v.b zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.(M.B)
6. Gösterilen Sanat Eserinde anlatılan ve anlatılması mümkün olan düşünce ve duyguları tahmin eder.(GSK)
5. Müzedeki eserlerden yola çıkarak çeşitli görsel tasarımlar yapmanın kendi kültür birikimine katkısını tartışır.(MB)

ARAÇ ve GEREÇLER: Oyun Hamuru, Seramik Hamuru, Kil, Çay Kaşığı, Sulu Boya, Fırçalar, Su Kabı, Resim Kâğıdı, HB Kalem.

TEKNİK: Modelaj

YÖNTEMLER: Araştırma, Anlatım, Gezi-Gözlem, Soru-Cevap, Uygulamalı Çalışma.

DUYUŞSAL ve DÜŞÜNSEL HAZILIK: Öğrencilerden; eski uygarlıklara ait sembolleri, paraları, heykelleri ve süs eşyalarını araştırmaları varsa fotoğraflarını getirmeleri istenir.

SÜREÇ:

1. Öğrencilerin ders öncesinde bir araştırma yaparak, müzelerden veya fotoğraflardan, Anadolu Uygarlıklarına ait sembolleri, paraları, heykelleri ve süs eşyalarını araştırmaları, örneklerini görmeleri ve incelemeleri, konu hakkında bilgi edinmeleri sağlanır. Öğrencilere, çevrenizde bulunan kalıntılardan örnekler vermelerini isteyiniz.
2. Öğrencilere, sunu için hazırlanan uygarlıklara ait kalıntıları göstererek "Siz bu dönemde yaşamış olsaydınız kil ya da çamur kullanarak nasıl bir sembol oluşturmak isterdiniz?" sorusunu yönelterek fikirlerini anlatmalarını isteyiniz.

3. Yandaki resmi öğrencilerinize göstererek şu soruları yöneltiniz,
  - a) Bu şekil hangi uygarlığa ait olabilir?
  - b) Hangi malzemeden yapılmış olabilir?
  - c) Şekilde neler görüyorsunuz?
  - d) Şeklin bütünü bize hangi görüntüyü anımsatıyor?
  - e) Hoşunuza gitmeyen ve değiştirmek istediğiniz yerleri var mı?
  - f) Nasıl bir değişiklik yapmak isterdiniz?
4. Öğrencilerden, gördükleri örneklerden esinlenerek ya da tamamen özgün olarak kendi ürettikleri tasarımları, yumuşak uçlu bir resim kalemi kullanarak resim kâğıdına

çizimleri, daha sonra da tasarladıkları, değiştirdikleri ya da birebir uyguladıkları şekilleri getirdikleri yoğurma malzemelerini kullanarak 3 boyutlu bir model haline getirmeleri istenir.

5. Yardıma ihtiyaç duyan öğrencileri yönlendirerek, çalışmanın 2 hafta süreceği; bunun için dikkatli ve acele etmeden çalışılabileceği öğrencilere hatırlatılır.
6. Son uygulama dersinde çalışmalar sergilenerek haftaya müzeler ve tarihi eserler hakkında araştırma yapmaları istenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı ve sınıf içerisinde gerektirdiği paylaşımları sağlanıp sağlanmadığı değerlendirilir.
2. Öğrencilere konu ile ilişkin sorular yöneltilir:
  - a) İşlediğimiz konuda en çok ilginizi çeken nokta hangisi oldu?
  - b) Uygulama esnasında en çok hoşunuza giden şey ne oldu?
3. Öğrencilerin “Öz Değerlendirme Formu” nu doldurmaları sağlanır.

4. ve 5. HAFTA

Etkinlik Adı	Eserlerimizi tanıyorum
Konu	Tarihi Eserler
Tarih	24 Mart – 5 Nisan 2014
DERS	Görsel Sanatlar
SINIF	6
YAKLAŞIK SÜRE	2 ders saati

TEMEL BECERİLER: Araştırma, Millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma, Girişimcilik, Sorumluluk alma, Bilgi teknolojilerini kullanma.

ÖĞRENME ALANI: Müze Bilinci

KAZANIM:

1. Müzedeki eserlerle, bu eserlerin ait oldukları dönemlerdeki sanat anlayışı arasında ilişki kurar.(MB)
2. Değişik Kültürlere saygı duyar.(MB)
3. Eserler aracılığıyla Anadolu Uygarlıklarını tanır.(MB)
4. Görsel Tasarımlarında Anadolu Uygarlıklarına ait eserlerden yararlanır.(MB)

ARAÇ ve GEREÇLER: Tarihi mekânlar ve eserlerin fotoğrafları, renkli fon kartonu, yapıştırıcı, makas, Türkiye Tarihi ve Turistik Yerler Haritası

TEKNİK: Kolaj (yırtma yapıştırma)

YÖNTEMLER: Tartışma, Anlatım, Beyin Fırtınası, Araştırma, uygulama

DUYUŞSAL ve DÜŞÜNSEL HAZILIK: Öğrencilerden; tarihi ve turistik yerleri ve onlara ait tanıtımları (Afiş, logo, broşür...) araştırmaları istenir.

SÜREÇ:

1. Öğrencilere ders öncesinde tarihi ve turistik yerle ve onlara ait tanıtımlar ile ilgili araştırma ve doküman ile beraber derse gelmeleri istenir.
2. Öğrencilere "Dünyada ve ülkemizde kent, kele ve benzeri tarihi yapılarla geçmiş dönemlerden kalma araç ve gereçlerin bulunması, sizde ne gibi düşünceler oluşturuyor?" sorusunu yönelterek Türkiye sınırları içerisinde birçok tarihi eserin ve bunları korumak için çeşitli müzelerin olduğunu kavratınız. Çevrelerinde bulunan müzelerden örnekler vermelerini isteyiniz.
3. Öğrencilere, tarihsel değeri olan nesnelere gün ışığına çıkmasını sağlayan bilim *Arkeoloji* adı verildiğini belirtiniz. Geçmişe ait bilgilere, buluntulardan ve yapılan kazılardan elde edilen araç ve gereçlerle ulaşıldığını belirtiniz. Daha sonra bu arkeolojik kazılar aracılığıyla gün ışığına çıkarılan ve tarihsel değeri olan eser ve yapıların bir araya getirilerek sergilendiği yerlere *Müze* denildiğini söyleyiniz.

4.

Yukarıdaki resmi öğrencilerinize göstererek şu açıklamaları yapınız;

"Yüzyıllar boyunca toprak altında saklı kalmış tarihî eserlerin gün ışığına çıkarılarak sergilenmesi, toplumu oluşturan bireylerin geçmişi daha iyi tanımalarına olanak sağlar.

Müzenin Amacı: Müzeler, tarihin eski dönemlerinde yaşamış toplumları bilim ve sanat açısından inceleyerek, hem günümüzü hem de geleceği aydınlatma amacını taşıyan kurumlardır.

Müze Türleri: Müzeler bilim, sanat, folklor ve antika eşyalar gibi çeşitli konularda toplanmış eserleri bir arada sunabileceği gibi doğa tarihi, etnografya ve havacılık gibi sadece tek bir konuyu içeren eserleri de sergileyebilir. Müze türlerini şu şekilde, sınıflara ayırabiliriz:

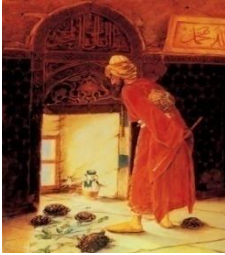
Arkeoloji Müzeleri: Arkeologların yaptıkları kazılar sonucunda ortaya çıkarılan buluntuların sergilendiği müzelerdir. *Örneğin*; Anadolu Medeniyetleri Müzesi (ANKARA)

Etnografya Müzeleri: Geçmiş uygarlıklara ait gelenek, görenek, giysi ve gündelik hayat ile ilgili çeşitli eserlerin sergilendiği müzelerdir. *Örneğin*; Antakya Mozaik Müzesi (HATAY)

Tarih Müzeleri: Bir ülkenin, bir toplumun ya da bir kişinin tarihsel gelişimini sistemli bir biçimde inceleyen ve açıklayan müzelerdir. *Örneğin*; Selçuk - Efes Müzesi (İZMİR)

Güzel Sanatlar Müzeleri: Resim, müzik ve heykel gibi güzel sanat dallarında ortaya konulan yapıtların sergilendiği müzelerdir. *Örneğin*; Resim ve Heykel Müzesi (ANKARA)

Açık Hava Müzeleri: Tiyatro, arena, agora gibi kapalı bir mekânda sergilenmesi mümkün olmayan yapıtlar, açık hava müzelerinde sergilenmektedir. *Örneğin*; Kapadokya Ören Yeri (NEVŞEHİR)

Bilim Müzeleri: Bilim ve teknolojinin tarih boyunca geçirdiği değişim, bilim müzelerinde sergilenmektedir. *Örneğin;* ODTÜ Bilim Ve Teknoloji Müzesi (ANKARA)

Askerî Müzeler: Çeşitli dönemlere ait askerî malzeme ve silâhların sergilendiği müzelerdir. *Örneğin;* Harbiye Askeri Müzesi (İSTANBUL)

Özel Müzeler: Kişi veya kuruluşlar tarafından, çeşitli konularda bir araya getirilmiş eserlerin yer aldığı müzelerdir. *Örneğin;* Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi (İSTANBUL)

Müzelerde Uyulması Gereken Kurallar:

- Eserlere zarar vermemek ve hiçbir şekilde dokunmamak,
- Yayıdığı zararlı ışınlarla tarihî eserlere zarar verebileceğinden dolayı,
- Fotoğraf çekerken flâş kullanmamak,
- Müze içerisinde başkalarını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle konuşmamak,
- Müze bir grup halinde ziyaret ediliyorsa gruptan ayrılmamak,
- Sergi salonu içerisinde herhangi bir şey yiyip-içmemek.

Öğrencilere “ Sizce müze ve ören yeri gezilerinde başka hangi kurallar olabilir?” sorusunu sorarak farklı seçenekler üretiniz.

Türkiye’de Müzecilik: Müzedeki yapıtların saklanması, korunması ve sunulması için gerekli teknik bilgileri içeren bilimsel çalışma alanına müzecilik adı verilir. Müzecilik; müzenin kurulması, müzede yer alan eserlerin kimin tarafından ne zaman yapıldığının belirlenmesi, sınıflanması, gerekliyse onarılması ve ısı, nem gibi dış etkenlerden korunması gibi konularda faaliyet gösterir. Osmanlı Devleti sınırları içerisinde bulunan tüm tarihî eserlerin İstanbul’a gönderilmesi konusunda bir emir yayınladı. 1881 yılında, Osman Hamdi Bey müze müdürü olunca, gerçek anlamda müzecilik çalışmaları başladı. Osman Hamdi Bey 1883 yılında eski eserlerin yurt dışına çıkışını önleyen “Eski Eserler

Kanunu"nu hazırladı. 1945 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, bugün Anadolu'yu bir açık hava müzesi durumuna getiren önemli çalışmaların temelini attı. Ülkemizde son yıllarda müzecilik alanında önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bugün yurdumuzun her ilinde ve ilçelerimizin bazılarında halka açık müzeler yer almaktadır.

5. Bu açıklamadan sonra öğrencilere öğrendikleri bilgilerden de yararlanarak, daha önce topladıkları fotoğraf, resim, renkli kağıtlar ve yazıları kullanarak tarihi eserlerimizle ilgili kolaj tekniğini kullanarak görsel bir tasarım yapmaları istenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı ve sınıf içerisinde gerektirdiği paylaşımı sağlanıp sağlanmadığı değerlendirilir.
2. Öğrencilere konu ile ilişkin sorular yöneltilir:
  - a) İşlediğimiz konuda en çok ilginizi çeken nokta hangisi oldu?
  - b) Uygulama esnasında en çok hoşunuza giden şey ne oldu?
3. Öğrencilerin "Öz Değerlendirme Formu" nu doldurmaları sağlanır.

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

1981 yılında Trabzon'da doğdum. Prf. İhsan Koz İlköğretim okulundan mezun olarak Trabzon Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümünde lise eğitimimi tamamladım. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Eğitimi Bölümü Grafik Anasanat dalında lisansımı tamamladım. İlk olarak Edirne'nin Enez ilçesinde resim-iş öğretmeni olarak görev yaptım. Daha sonra Trabzon İline gelerek Düzköy ilçesinde görevime devam ettim. 2013 yılında tayin olduğum Akçaabat Hakkı Altıntaş Ortaokulunda görevime devam etmekteyim. Evli ve iki kız çocuğuna sahibim.

İLETİŞİM BİLGİLERİ:

Adres : İlknur PEHLİVAN Karşiyaka M. Çalığışu S. Kevser Sit. H Blok K:3 N:6

E-posta : İlknur_2316@hotmail.com

Telefon : 0505 669 70 27